

OLION

-ERS-

EESTI SUOMI

NR 15 SEPTEMBER 1935

Ab. VICTOR EK Oy.

HELSINKI

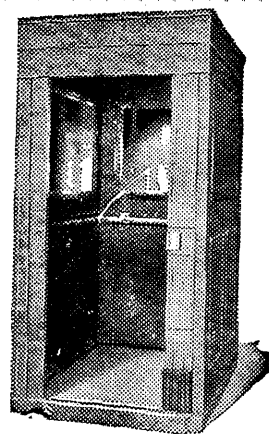
Perustettu 1885

HAARAKONTTORIT:

HANKO
TURKU
VAASA

Sähköosoite: VICTOREK

Huolintaliike
Laivameklaamo
Rahtaustoimisto
Hiilentuonti

Eestigi liftid

on

♦KONE♦LIFTE!

Möödunud aastail oleme ehitanud umbes 80% kõigist Soomes tarvitusele võetud liftidest. Kuid see pole veel kõik. Usaldusväärsuse, vastupidavuse ja ilusa välimuse tõttu on nad teed leidnud väljapoolegi Soome piire. Eestiski on nimi KONE nõnda tuttav, et ei tea vähematki raskust konstateerida selle kõrgekvaliteedilise Soome valmistise suurepäralisi paremusi

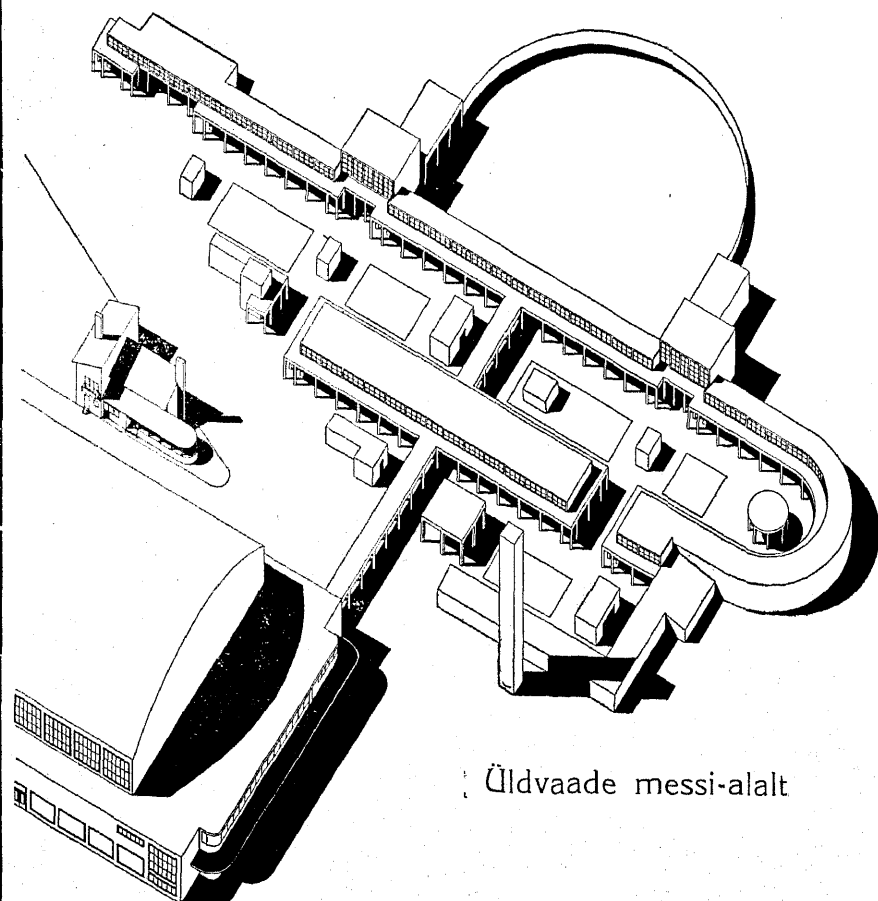
Nõudke pakumisi ja eelarveid

Esindaja Tallinnas: Soome tehnik Bäär, Rataskaevu t. 9

LIFTITEHAS

♦KONE♦

HELSINKI — Haapaniemenkatu 6. Tel. 70-111

Üldvaade messi-alalt

Sügise looduse
olles kõige kaunim
korraldatakse Helsingi uues
messihallis Soome tööstuse

SUURMESS

5—13 oktoobrini

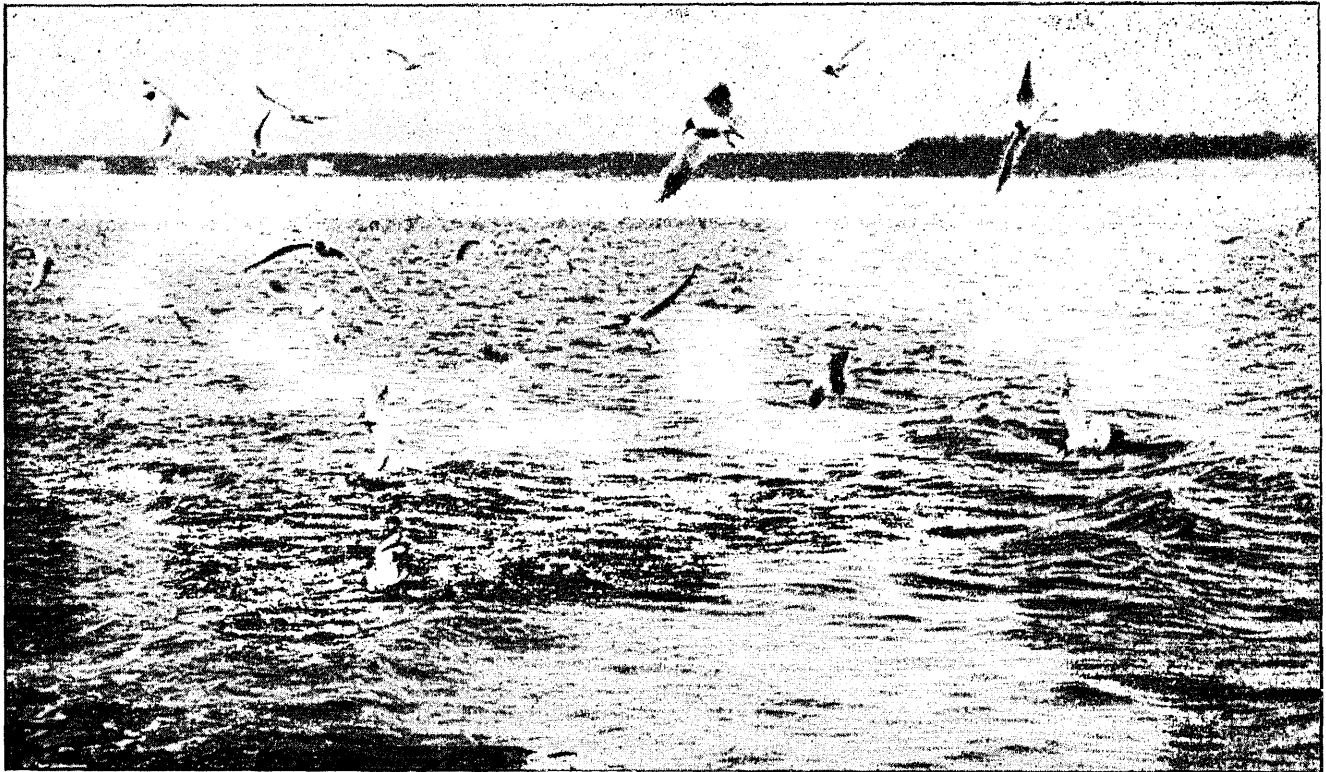
Kasutage oma hääks laevähisustelt sel ajal antavaid suuri hinnaalandusi ja matkustage Soome, tutvuma ühel ajal tema loodusega ning Soome tööstuse, kunsttööstuse ja käsitöö valiksaavutustega

SOOME MESS

OLION

VIIES AASTAKÄIK

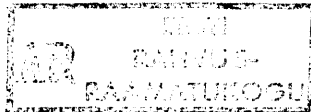
N 15 (60) 1. september 1935

EELSÜGIS

Fot. K. Akel

ERVIN UIBO

HILISSUVEOHTU MERE ÄÄRES

Päike ruskab loodangu eel,
nagu verdunud süda.
Sõuavad tuksed kullasel teel
vaikusesse umbund veel —
mere ääretut rada.

— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

Enam ei ruskagi loodangu teelt, —
külmaks lööb vete-rada.
Viimsed purjekad randuvad veelt,
viimsed kajakad keerlevad eel. . .
Lään: peos enese süda.

TEGEV JA VASTUTAV TOIMETAJA: GEORG NAELAPEA

VÄLJAANDJA: JAKOB LOOSALU

TOIMETUS:

TALLINN, RATASKAEVU 6—2. TEL. 446-52

TOIMETAJA KÖNETUNNID: 9—10 h. ja 4—¹/₂5 p. l.

TALITUS: RATASKAEVU 9, TEL. 460-48

POSTI JOOKSVA ARVE NR.: 29

ILMUB KORD KUUS TALLINNAS
TELLIMISHIND: AASTAKS 3 KR. 90 S.
6 KUUKS 2 KR., 3 KUUKS 1 KR.
KAHEKS KUUKS 70 S., KUUKS 35 S.
ÜKSIKNUMBER 35 SENTI.

SOOME LAHE ÄÄRES

Fot. K. Akel

Soome välisministri hra A. Haekzell'i tervitus

„USUN kõigutamatult,“ kirjutab Soome välisminister Olionile ta kavatsuse puhul korraldada võimaluste ulatuses Soome nr.'it, „et Soome ja Eesti kõigekülgne lähene- mine on kasuks kummalegi maale ja rahvale. Olen ka veendunud, et vennasrahvaste lähenemine üksteisele sün- nib samas ulatuses, mil määral üksteist tundma õpitakse.

Olen sellepärast rõõmus, et Teie lugupeetud ajakiri taot- leb oma veergudel laiendada meie vahelist tutvust.“

Helsingis, 1935.

A. Haekzell

Mõni sõna Soome ja Eesti vahelisest liiklemisest

VAADELDES Soome ja Eesti vahelisi suhteid ei või jääda märkimata, et vaatamata mõlemapoolsele otsekohele hääle tahtele vastastikkuses lähendamises jätavad aga saavutatud tulemused veel palju soovida. See kahtsemisväärne tõsiasi ilmneb eriti Eesti ja Soome vahelises liiklemissuhte korraldamises.

Avavee ajajärgul on kurtmiseks suhteliselt vähe põhjust. Helsingi ja Tallinna vahel liiguvad järjekordsed reisijate laevad peaaegu iga päev ja lennuühendust Soomega peetakse käesoleval suvel isegi kolm korda päevas. Kuid seda rohkem on hooletuses liiklemisühendus talvekuudel, keskmiselt jaanuari algusest kuni aprilli lõpuni. Lennuühendus on tol ajal peaaegu täiesti seismas ja korrapärane laevuühendus on ainult kord nädalas. Rutilistel juhtudel võib reis Tallinnast Helsingi ja vastuoksa teostuda vaid Leningradi kaudu.

See asjaolu on juba sellegi poolest hämmastama panev, kui arvesse võtta, et küsimus Helsingi-Tallinna vahelise liiklemisühenduse korraldamisest võeti päevakorda juba Soome ja Baltimere maade iseseisvuse esimestel aastatel. Tol korral käsitleti seda küsimust niihästi uute riikide vahelistel konverentsidel kui ka mõningais majandusorganisatsioonides.

Riias oktoobrikuus 1921.a. peetud konverentsil ei tehtud selles suhtes mingit otsekohest otsust, kuid Helsingi majanduskonverentsil, märtsis 1923, millisest konverentsist võtsid osa ühes Soome ja Eestiga Läti ja Poola (informatsiooni otstarbel ka Leedu), võeti vastu resolutsioon, milles nimetatud riikide valitsusi soovitati nimetada eriline komisjon uurimiseks, mil viisil Soome ja Eesti vahelist laevuühendust, pannes rõhku eriti talveliidlemisele, võiks korraldada efektsmaks ja korrapärasmaks.

Kuna aga tulemustest midagi kuulda polnud, saatis „Helsingin Kauppiaitten Yhdistys“ (Helsingi kaupmeeste selts) järgmise aasta jaanuaris Soome välisministeeriumile kirja, kus tehti ettepanek, et ministeerium, astudes ühendusse Eesti, Läti, Leedu ja Poola valitsustega, astuks samme korrapärase liiklemise elluviimiseks nende maade

Soome president Svinhufvud, riigivanem Päts ja kindral Laidoner einel Mustamäe lasketiirul

Soome presidendi abikaasa, pr. Svinhufvud

kaudu Berliini ja Viini. Järgmise aasta jaanuaris Helsingis peetud üldnimetatud riikide välisministrite konverentsil oli see küsimus võetud päevakorda ja tulemuseks oli pikk resolutsioon, kus avaldati soovi, et Soome ja Eesti valitsused selgitaksid neile sobival viisil — võimaluse korral ühise ekspertide komitee kaasabil — Helsingi ja Tallinna vahelist liiklemist puudutavat küsimust, ja et nii pea, kui Soome ja Eesti vaheline laevuühendus on muutunud korrapäraseks, küsimus selle liini ühendamiseks rahvusvaheliste liiklemisliinidega saaks ühiselt arutatud.

Kõnealune Soome-Eesti segakomisjon sai kutsutud ellu veel sama aasta mais. Pääle kolmeaastast töötamist esitas nimetatud segakomisjon mõlemate riikide valitsustele põhjendatud avalduse Soome ja Eesti vahelise ühisliiklemise korraldamise kohta, ühtlasi avaldades lootust, et esitatud kava saaks teostatud ja et selle teostamisega nii väga ei viivitataks.

Segakomisjoni arusaamise järgi pidi Helsingi-Tallinna liinile mõlemate riikide toetusel muretsetama, silmaspidades võimalust, et ühendus muutub igapäevaseks, kaks talveliidlemise otstarbele vastavat laeva. Mis puutub laeva tüüpi, siis segakomisjon ei tahtnud ses suhtes oma seisukohta kindlaks määrata, vaid lisas oma kavale juure kaks variant-ettepanekut, teise tagasihoidlikuma, teise jälle nõudlikematele nõuetele vastava.

Punkaharju Soomes

HERBERT SALU

Runebergi-künkäl

Ju päikese kumasse suikusid tuuled
ja mändidel õhtust veretas tuld.
Ei ainustki sõna saanud me suule.
„Kui kirikus!“ ütlesid sõnumatult.

Ja pingile vajunult vaadates alla,
kus Puruvee lainel suikumas laug,
taas olime lauliku võludevallas:
siin „Viieandast heinakuu päevast“ sai laul.

Ja meidki viiendal heinakuu päeval
tõi Punkaharjule oodatud tund.
Oi tuhandejärvine maa! Siin näevad
kõik võrratust sinu, siin leiavad sind.

Vist muistset haavad ajasid juttu
ja kaljud samad tukkusid vees.
Kuid suvised päevad vaid looklesid ruttu
ja järvede vahel mäeharjul tee.

Ent Pihlajavesi veel loksutas kaldaid,
kui Puruvee peeglis pilvi ja puid.
All oodati laeva saabuvat valgmal,
me poole männid vaid noogutasid päid.

See väärtuslik töö, mis segakomisjon sooritas, on, kahju küll, jäänud tagajärjetuks. Varsti alanud kriisiaeg halvas nii siin- kui säälpool lahte tahte uuteks üritusteks, ja Helsingi-Tallinna vaheline talveliin on veelgi samas seisukorras nagu 1928.a., mil segakomisjoni ettepanek tehti avalikult teatavaks. Segakomisjoni ettepanekud tundusid ehk tolles olukorras vast liig julgetena ja üldist arvamist ei olnud ehk asja kasuks küllaldaselt ette valmistatud. Veel kord tõestus soome vanasõna, et „parim on hää suurim vaenlane“.

Kuna kriisiaega nüüd niihästi Soomes kui ka Eestis võib lugeda möödunuks ja majanduselu mõlemates riikides

muutub üha tervemaks, oleks paras aeg uuesti võtta päevakorda Helsingi-Tallinna vahelise liiklemise uuesti korraldamine. Selleks on seegi pärast juba põhjust, et „Balti ekspress“, nobeda ühendusega Tallinnast Berliini ja Varssavi, on hiljutisest kavast muutunud tõeks ja avanud uusi võimalusi liiklemise suunamiseks Soomest mandrile.

Kaaludes talveliklemise korraldamist Helsingi-Tallinna liinil, võiks jälgida määratud möödukust. Aluks oleks küllalt ühest korralikust talveliklemise nõudeile vastavast laevast, mis peaks ühendust kolm korda nädalas. See korraldus tooks suurt paremust praegusesse peaaegu väljakannatamatusse olukorda ja oleks tähelepanuväärseks sammuks edasi, hiljem võiks asja edasi arendada.

Igal juhul tuleks midagi teha ja seda võimalikult ruttu. Ei tohi unustada tõsiasi, et hääd liiklemisolu edendavad nii ainelist kui ka vaimset läbikäimist rahvaste vahel, ja et kasvav ühistöö omalt poolt lisab liiklemist.

P. I. Hynninen

Toimetuse poolt

MITTE isiklikud kokkupuuted Turu erksa üliõpilasnoorusega; ka mitte kokkupuuted Soome tulekandjatega ja teiste soome kirjanikega ja ka teadusmeestega ning nendega, kes tulid talvel põhjast ja aitasid Eestile tuua kevadet; kellega ühiselt vabastati Narva ja löödi Paju lahing. Ei; mitte vaid see.

Olen veendunud, et Eesti ja Soome on tuleviku suursuurtuurimaad; et aeg, mis eesti ja soome rahvaid üksteisest kaugemale viinud, et see aeg sama järjekindlusega on hakanud nüüd meid kandma tagasi ühise võitluse kaudu südame suunas, mis tuksub kahel pool laht: Suomi—Eesti.

Armastan noorust, nagu teda armastas eesti noorelt surmale suikunud luuletaja Aksel Kallas. Armastan soome ja eesti noorust ja Soome—Eesti noort südant. Tuksugu ta võimsalt tervena!

Ega ärgu lasku eksida võival mõistusel segada oma käiku ei siin- ega säälpoolsel Soome lahe kaldal.

Me, põhja rahvad lausa ei tuiska tuld. Aga me kanname seda endi veres. Ja see on tuli, mis ei kustu.

*

Kui *Olion*, lisaks lahtistele lehtedele, mis ta on saanud kaudselt pühendada soome—eesti ühisele teele varemalt, täna toob juure küll väheseid, kuid uusi soome lehekülgi, siis sünnib see siinsete südamete lootuses: järgnegu sellele eeltööle tulevikus soome—eesti suur *Olioni* erinumber. Ideelisel alusel, nagu *Olion* on ikka toimunud.

Tallinnas, lõikusküül 1935.

G. Naalapea
„Olioni“ toimetaja.

Hõberebane

Ilmunud osa kokkuvõte

Küürakale Moosesele on hoovivärv tema maailma aken. Kui ta avab selle, näeb ta ammutuntud maju, tuttavaid tänavanurki ja nägusid, mis tal igapäev silma ees. Kuid ometi igakord, kui ta lükkab lahti värava, loodab ta näha midagi uut. Mida?

Juba sündimisest vigane, oli ta käinud koolis kargu najal. Ning sellal ta hinge pesitses õrn ja värisev lind. Ei kellegil polnud nii osavõtlikku hinge ega nii sini-seid silmi kui kristlasest kõiemeistri tütre Editil...

VIHMAJALAD

Fot. I. Paalman

Kui nad tulid koolist, kandis Edit tema raamatuid. Nad viitsid aega iga päevaga ikka rohkem, üha julgemaiks muutudes. Kaldusid sageli kõrvale otseselt koduteelt. Läksid mäele, istusid pingil, eemal üksteisest ja jagasid maiustust, mida kumbki ostis oma taskuraha eest.

Nende sõprus algas juba esimesel koolinädalal, juutide uuel aastal, mil vana Ibrahim, pärast seda kui oli sellid saatnud ühe maamaja katust parandama, ise palvetas õhtuni sünagoogis. Mooses tuli koju ainult pisut enne isa, nägemusega noores hinges, valgustatud meeltega. Oli leidunud keegi, kes temale tahtis olla sõber. Vana teenijanna ei reetnud teda ja kui isa, tülpinud palvetamisest, heitis puhkama, oli Mooses kahekordselt õnnelik.

Sellest ajast ta kohtas Editit iga päev. Kui kumbki neist vabanes varem, siis see ootas teist. Nii oli kokku räägitud ja sellest tekkis suuri hilinemisi kord ühel, kord teisel poolel. Edit võis seletada seda kinnijäämisega, kuid ainult halb õpilane sai läbi selle kavalusega. Mooses, pärast seda kui oli katsunud süüd veeretada kargule, pidi õigust rääkima või vaikima.

All töötoas vana Ibrahim peksis karda ja õhtul tuppa tulles arendas oma oskuse miimikas ja žestikulatsioon- äärmuseni. See kõik ei aidanud, jäi mahavisatud vae- vaks. Alul ta süüdistused peatusid õpetajail, kes tema arvates olid rikkunud lapse, teda ettevaatamatult liig targaks ülistades. Ta otsustas minna kooli, et sellest kõnelda, kuid enne kui jõudis tegutseda nõnda, avastas hoopis kohuta- vama asjaolu.

Ühel päeval, kui ta läks linnast ostma karda, tabas ta Moosese valgepäise kristlasega peaaegu kesklinnas, kus nad vaatasid tennismängu. Nad seisid sääl käsikäes nagu väiksed armatsejad. Vanas kardsepas süttis püha viha. Kuid ometi ta ei seganud neid rohkem, kui lahutas nende käed, lüües vaskse kuuldetoruga poja käsivarrele.

Ta pilk oli kuri, kuid läks edasi. Mooses mõistis, et nüüd halvasti läheb, sest tennisplats asus kaugel kõrval kooliteest.

Isa kojutulekuni ta soomustas ennast kuidas oskas, oma õnne õrna lindu, mis nüüd oli avastatud ja värises kõige halvema kartusest.

Vana Ibrahim sel päeval linnas materjale ostes ja töid kaubeldes, tundis otse haiglast vajadust, tõmmata kellegi nahk üle kõrvade. Ja et see viimase tehingu juures tal ka tublisti õnnestus, siis tuli ta koju leebemana, kui Mooses julges oodata.

Võttes poja käsile, ta ütles, et on patt kristlasega pidada ükskõik milliseid suhteid pääle ärisidemete. Seekord ta ei raputanud Moosest, rääkis ilusasti, katsus

mõjuda kasvatavalt, taltsutades endas peituvat looma. Ta urises tasa ja vahetpidamata kogu õhtu. Sääljuures ta tundis, et laps sidus teda mälestusega armastusest noorele ja ilusale naisele, keda leinamast ta ei suutnud veelgi lakata.

Tal oli kahju naisest, kellele oli olnud sageli toores, määratsev ja kiivas metsloom.

Nõnda ta oli seda usklikum, mida rohkem toored jõud tas liigutusid. Ta võitles enesega ja sõitles pojaga nagu vagamees. Kuid, oh häda, patt oli juurdunud liiga sügavale. Mooses ei võtnud teda tõsiselt, tegi talle solvavaid vahemärkuseid, naeratas kogu aeg irooniliselt. Pidas end ülal, nagu oleks ta juba ei tea kui vana, ei tea kui elutark.

Usk andis seekord vanamehele jõudu, seda kõike siiski jätta hoomamata. Ta kannatas, kuid ainult niikaua, kui Mooses ütles, et ta pole usklik. Ütles seda sellise endastmõistetavusega, nagu seisaks küsimuses ainult söögi- isu.

Sellest jätkus, et vana Ibrahim tegi oma karmi otsuse. Ta ei lasknud poissi enam kooli. Varsti rabbi hakkas kodus käima, Moosesele salme õpetamas. Pofeks võidud välja mõelda noorele oma isade ususalgalale raske- mat karistust. Imelaps oli pistetud puuri. Varaküpsenu, kes alahindas oma hooldajaid, kannatas sellest hirmsasti.

Ta jäi isemeelseks ja kinniseks. Ignoreeris isa korraldusi, ei õppinud midagi ja kõneles läbi akna Editiga, kui see koolist tuli või sinna läks. Sageli pidi isa töötoast jooksuma üles ja sulgema akna, et takistada laste kõnelust. Kuid siis nad lehvitasid üksteisele rätte.

Ainult sellistel puhkudel Mooses oli veel laps. Rabbile ja isale ta suhtus täisnimnese vaenulikkusega. Rabbi, kui- gi vali mees, sai Ibrahimilt juhtnõore veelgi karmimateks korraldusteks.

Nüüdsest õpetunnid muutusid üha tuimemaks, õpe- tuseandja päalekäivamaks. Küsimuses seisis hinge pääst- mine.

Mooses suhtus sellele visadusele imetleva rahuga. Kuid mõnikord ta oli liigutatud. Siis ta mõtles kaastunde- ga vanadele meestele, kes kulutasid asjatult niipalju ener- giat.

Kord, kui talle rabbi jälle tundide kaupa oli sele- tanud salme, kuulis ta alt tänavalt tütarlapse hüüdeid. See oli Edit, kes tul ikoolist ja teda aknale hüüdis. Mooses tahtis tõusta, kuid siis rabbi pani kae talle õlale, vajutas ta karmilt paigale.

HILINE KUHI

Fot. I. Paalmann

„Kool on lõppenud“, ütles Mooses õpetlikult. Rabbi ei lasknud end eksitada. Ta jätkas koondunult ja jõuga. Siis tuli Moosese kord lugeda, kuid talle oli sellest villand.

Ta tundis vastumürki rabbi karmusele — tegi enese märjaks. See oli leidlik ja lihtne lõpp tuupimisele, seks korraks ja igaveseks. Ta juhtis sellele rabbi tähelepanu talle oma-ironilise naeratusega.

Kiri keelas rabbile õpetada pühakirja roojaga ühes ruumis, rooja läheduses. Roojane õpilane, kahjurõõmutsev ja üleolev, ootas aga tema lahkumist. Hetke rabbi näitas end üliauväärseks, siis koristas pühad raamatud ja väljus toast sõnalausumata.

Alles kostusid tema solvatud sammud trepilt, kui Mooses ruttas aknale, selle avas ja alustas vestlust tütarlapsel. Ometi ta oli avanud akna endä hukatuseks.

Vana Ibrahim tuppa tulles leidis Moosese rinnuli aknalaualt. Võibolla ta oleks talitanud teisiti, kui ta hävitav pill, igasugust liikuvust minetanud, metsikuks lõustaks tardunud ilme oleks Moosesele avaldanud vähimatki mõju. See, kes ignoreeris tema sügavalt vapustatud olemasolu, polnud talle enam poeg, oli roojane kutsikas. Ta haaras Moosese kraest, tõstis ta üles ja viskas teise korra aknast tänavale.

Poiss jäi sinna tükiks ajaks. Rabbi, nagu must vari, möödus talt silmipilgutamata ja sünges. Mooses ei teinud

hääli, ei kaebanud: evis suurt tahtejõudu. Ammutas seda väikse Editi karjatusest, millega see ära jooksis. Hoidis sellest nagu ankrust, ujus nagu päästevõöl. Ja sellal, kui tuli naine kokku, ta hinges levis õnnelik tunne. Ei kuulnud naiste hädatsemist ega sõimu vana Ibrahim'i aadressil, kuulis vaid oma südame õnnelikkude sosistamist väikse tütarlapse pisaratega. Edit oli nutnud tema pärast!

Teda pääraputamistega lohutanud Timusmaa ja vana teerijanna koristasid ta tänavalt.

Sellest ajast Mooses Salemsen on täielik sant. Ammu-ki tal pole lootusi paranemiseks. Ta vaatab rohkem teiste elu, kui elab ise. Teda huvitavad teiste saatused, ilma et võiks liita enda saatust nende omadega.

Kängunud keha kasvatab ainult küüru, see on nagu mägi, mis ähvardab teda matta.

Karkudel kõrgele tõstetud õlad väsivad, need suruvad ta luise, kitsa näo põlevate silmadega vastu taevast. Tähti sirab taevas ja Moosese mõtted rändavad. Kardtorud, kus kastepiisad laulavad monotoonselt, on vana Ibrahim'i ja tema sellide meisterdatud.

Mooses elab ikka veel samal hoovil, kus ta lapsepõlv möödunes. Ta ei ole kolunud rohkem, kui suurest majast hoovipäälsesse kuurelamusse. Pärast isa surma, kes talle ei jätnud nimetamisväärset varandust, tal polnud teist teed. Algas elamine peost suhu, kuid siiski suuremate

Uus talu, Urvastes

Fot. I. Paalmann

muredeta. sest lõppeks oli ta liig vilets, et vastutada millegi eest. Sellal ta oli üheksateistkümne aastane ja Editi käis konservatooriumi lauluklassis. Loodeti temast lauljatar.

Neid teateid ta hankis hädalt Timusmaadelt, kes koguni teadsid Editi ja ta vanemate aadressi. Neil aegadel tal polnud enam lootusi näha oma linalakka. Ehk kui neid võimalusi oleks olnud, siis ainult tänu juhusele, mis temale oleks tähendanud kurba õnne.

Moosesel polnud vaja Editi aadressi, ta ei kavatse- nud kirjutada, nähes ette selle sammu mõtetust. Polnud ju tema süda raudne, et seda oleks võidud lõhkuda vasa- raga. Ka tema lootis tütarlapselt lauljatar, võibolla palavamalt kui keegi teine.

Ja elas vaikselt sel hoovil. Ajajooksul muutus siin väga koduseks. Ta harjus isegi praua Naelase kapriisidega, kes mõnikord armastas kakelda tüüri- listega, neist nõrgemaid koduselt kanseldades. Kuid seda tuli mõista. Tal oli harju- mus abielust veres — pidi kamandama.

Muide, Moosesel suhtes lesk oli vähem kiusakas, peitis oma jonnakust. Mõnikord ta koguni on hää. Aitab tal kanda vett, lõhub puid ja toob sooja sööki. Vaesele küürakale!

Üürimaksu tähtpäeval ta harilikult on purjus. Ostab ise või talle tuuakse. Üürnikud, kes tahavad temaga hästi läbi saada, näevad hää lepitusvahendi viinas. Vana- moor on kaval, ta rikub meelega vahakordi, et viina saada.

Siis ta punetab ja sulab, sunnib kõiki jooma. Mooses ta peaaegu lämmatab oma lopsakusega. Siiski küürakale ta püüab olla emalik, ka nendes kaitsetusetes, mis on paratamatud purjuspäi. Peab olema jalgu, et põgeneda, kuid Moosesel on ainult kargud. Need ei päästa teda. Ta tõmbub siis veelgi väiksemaks, naeratab tõrjumata ja katsub elutargalt vastata paljukogenud ja paljukannatanud lesele.

Kuid on ka tõsisemaid hetki, mil praua Naelas on kaine ja siiski mossitab, kuigi ta sellega ei taha pressida tüüritähtpäevaks vaeselt kirikurohilt viina. Nendest kavat- susest Moosesel suhtes praua Naelast hoiab suuremeelsus ise.

Päeval, mille õhtupoolikul Mooses nägi tänaval marssivat venelast, oli paljukannatanud lesknaine aina mossi- tanud. Mooses ei tea selle põhjust, et keegi oli hommikul seenil käinud ja neid hiljem leotanud majaperenaise palis. Mooses on rahuarmastaja ja pelgab riidu. Ta kardab, et majaperenaine kavatseb tüürikõrgendust. Oma valvepostil värvavas ta mõtleb sellele.

Jalutu mõtted rändavad hüppeliselt. Ja roosade põs- kedega venelane kaob pikkadeks puhkudeks silmapiirilt.

Kuid hetkel, mil näeb tumedat kogu eemalt jälle lähenevat, ta kuuleb, kuidas seljataga majaperenaise üks avatakse. On juba pime, valgusjuga langeb kääridena hoovile. Praua Naelas tuleb sihikindlalt — on aeg, mil suletakse hooviväravad.

„Tere õhtut!“ ütleb vaene poiss naeratlevalt. Ta on väike ja tähelepandamatu. Teab, et muidu vaevalt teda märgatakse.

Praua Naelas nagu oleks ei tea kui kurjasti ehmatat- nud, sülitab laialt. Agulinaine lavastab igapäevsuse teat- rit. „Kurat sinu sisse“, lausub süngelt. „Ma lasen seda põõsast kärpida, muidu ei tea, missugused rõõvlid siia peitu poevad“.

„Mina ei ole rõõvel“, vastab Mooses. „Valvan siin nagu õõvaht“.

„Ja mina sulle palka ei maksa, käi magama, mine“.

Mooses tunneb, kuidas jalgväravat, mille najale ta küü-

Vana mõisa kell Truutas

Fot. I. Paalman

ruga toetunud, hakatakse tõmbama. Tema küür annab järele ja ta peab karke kiirustama. Poolkohkunud Mooses veab end eide käsivarre alt hoovile.

Kuid tal pole und ega rahu. Kui ta kord läheb puhkama, siis sulgeb luugid. Suletud luukide taga ta hommikuti võib magada niikaua, kui soovib. Ta on vaba. Keegi ei küsi teda, teda ei nõua teenistus. Õieti ta on küll oma küüru ori, kuid see peremees, kui magatakse, on väga leplik.

Ta ärkab siis, kui kaste on auranud taevastesse, õine jahedus taandunud. Ta avab silmad, kui taevas on juba helesinine ja soe. Nii temagi, viletsa, hilised päevad algavad rõõmsalt.

Ta vinnab end suurte jõupingutustega istuma kaevu- kastile ja andub vaikselt mõtiskelule.

Tähti vaadates ta näeb, et paju tõepoolest tahaks lõigata. Selle oksad ripuvad nagu leinates kedagi. Iga aastaga need hämardavad hoovi ikka rohkem. Nüüd pumbatakse vett hõbedase lehestiku all, kuid paari aasta eest see polnud nii. Mooses näeb seda, kuid tema pole kellegi okste lõikaja. Tema ei saa ronida ega töötada suurte oksakäärdega, seistes samal ajal kõikuval trepil. Mooses Salemsen võib ainult vaadelda ja istuda puu all. Temal ei ole muid suhteid selle pajuga. Siiski ta mõnikord võibolla mõtleb, et paju leinab Editi, väikest linalakka, kellest loodeti lauljatar ja kelle elu nüüd jookseb talle tundmatumail rõõpail.

Tähti särab taevast ja küüraka mõtted rändavad. Kuid rändab ka üksikuid inimesi, üksikuid koju ruttajaid ja kodust lahkunuid õisel tänaval. Akki Mooses virgub. Ta kuuleb jutlemist, kaunis ägedaloomulist ja tundeüllast kahekõnet, mis läheneb eemalt. See on mehe ja naise kahekõne. Tänavad on pimedad ja tühiad, nad räägivad kaunis vabalt. Neil on õiendada vanu asju ja nad mõt- levad, et keegi neid ei kuule. Vahete vahel nad seisatavad ja lähenevad siis jälle.

Küürakas oma peiduurkas teritas kõrvu. Ta kuu- leb hääle paluvat ja ühtlasi vaenulist tooni ning ta süda hakkab põksuma nagu romaani lugemisel põnevale keerd- sõlmele lähenedes.

„Ei, sellest ei tule midagi välja“, ütleb naine. „Usu mind, Andrei, ma ei vihka sind, kuid ma ei taha korrata mõõdunut. Sa tead isegi, et see oli küllalt kurb“.

„Sa ei vihka mind,“ vastab mees, „kuid mina armastan. Ootasid sind kella kuuest ja nüüd saab varsti üksteist. Kõndisin nõrkemiseni, ootasid sind, ihaldasid. Ihaldan sind! Teadsin, et sa tuled, olen näinud sind igal õhtul mööda minevat, tänava lõpul trammi ootuvat. Teadsin igakord, kuhu lähed, kuid armastasin. Tean kuhu sa tänagi lähed, kuid palun sind, vannutan sind tulla koju. Tõin vaasi lilled, uskusin, et sa mu palvet ei hülga. Ei, sa ei hülga mu palvet!“

Mooses kuuleb seda üsna selgesti. Paar on jõudnud plangu taha paju alla, siin nad seisatuvad.

„Ma ei taha“, ütleb siin naine. Jatkates ta hää l kõlatab kibedalt. „Mulle ei meeldi oma noorust veeta keldrikorteris. Noorust, mida pole enam kuigi palju jäänud, mässida närudesse. Ei suuda mõelda, et peaksin pühkima tänavat Parem olla ise pühkimeks. Täna, tuhat korda täna!“

„Otsin oma kitarri polkovnikult tagasi“, ütleb mees. „Pole joonud mitmel kuul, olen hoidnud kokku“. Tema hää l on veenev ja täis valu, viimase trumbi väljamänginu meeleheitlikku usku.

„Nägin polkovnikut neil päivil, kuna sellest ajast, kui ta müütab ajalehti, võib teda näha kõikjal. Tal on veel üsna kerged jalad. Ta on praktiline inimene, mõlgutab veel suuri mõtteid, kavatseb ja plaanitseb.“

„Rääkis ta sulle oma kavatsustest?“

„Oo jah! Ta rääkis laialt.“

„Tal on pää täis mõtteid“, ütleb mees mahategevalt, „kui aga need ka laiail ei jookse nagu ta armee“.

„Ta on vaimustatud, see on pääasi“.

„Sa lähed siis tema juure?“

„Ei, sellest polnud juttu! Kuid ta ütles, et sul olevat neil päivil olnud õnne kaardimängus. Sa olid võitnud ja pärast seda, kui olid ütelnud, et mina, kui oma kitarri tagasi saad, jälle koju tulen, oli ta selle sulle annud. Olete koerad mõlemad. Kindlasti. Andrei, sa olid purjus selgi õhtul, sest muidu sa poleks rääkinud mõtteusi. Kuid vähe sellest, sa olid nutnud“.

„See on tõsi“, vastab Andrei, „kui räägin sinust, ei saa hoida pisaraid. Armastan sind, sellepärast. Miks pidin olema purjus, kui nutsin. Nutan sinu pärast, armas. Nutan alati ja ootan sind tagasi. Ja nüüd meil on jälle kitarr. Sa tead, kuidas ma mängin, kui sina laulad. Mis tähendab keldrikorter; mis tähendab olla kojamees, kui ainult võidakse seltsis mängida ja laulda, nagu vanasti! Mäletad Edit, neid õhtuid, mil nõnda mängisime! Mis tähendavad närused riidedki, kui ollakse õnnelik?“

„Minul ei ole häält“, vastab naine. See on tõde, kuid ta on selles tões otse saatanlikult halastamata.

„Hääle sa saad tagasi!“

„Ei kunagi enam. Ja mul puudub ka hing kitarri jaoks. Ei, Andrei, olgu lõpp! Kitarr ei tähenda midagi“.

„Kui me müüsimis selle, siis ometi olid meeleheitel. Sul oli kahju. Ütlesid ise, et sul pole milleski nii kahju olnud“.

„Nii see oli, kuid nüüd pole mul milleski kahju“. Nüüd on ta jälle eemaletõrjuvalt kalk. Ta hakkab mine-ma, kuna mees püüab teda veelgi hoida. Mooses ei kahtle, et see on valgepäine kõiameistri tütar, kelle pärast ta tänavale visati. Ning kõige koledam sel hetkel on talle suletud värav. Ta ei raatsi lähkuda, et enda võti tuua. Ta tahab kuulda seda häält, mida pole kaua kuulnud ja milles nii vähe tuttavlikku on säilinud lapseõlvest.

„Edit“, ütleb Andrei, „miks arvad, et igavesti peame jääma keldrikorterisse? Kui ajad muutuvad, saan jälle ohvitseriks“.

„Neid aegu sa enam ei näe“, ohkab Edit.

„Maailmas on kõik võimalik“.

„Ainult mitte see, et luuavarrest püss saab“.

„Sa ei lähe!“ kisendab Andrei.

Nad jätkavad oma õist matka. Edit ees ja Andrei kaagutades kannul.

Järgneb.

Omapärane sündmus

OMAPÄRANE sündmus, mis köidab praegu poola kirjandusringide tähelepanu, juhtus poola ja n.-vene kirjandusliikus läbikäimises.

1933. a. oktoobris pühendas poola ajakiri *Wiadomosci Literackie* erinumbri n.-vene kirjandusele. See number sisaldas palju n.-vene kirjanikkude kirjutusi, mida poola ajakirjandus kerpimatult ära tõi. Poola avalik arvamine võttis selle erinumbri suure huviga vastu, kirjandusringid suhtusid temasse huvi ja häatahtlikkusega, otsides vene kirjanikkude häältest kõigepäält kunsti keelt, milline kogu maailma kunstnikke üksteisele lähemale toob.

Kuigi enamlaste kirjanikkude kirjutused poola lugejaskonda täieliselt ei rahuldanud, sest enamik artikleid moodustasid kirjanikkude enda elulookirjeldusi, täis optimismi ja alistust praegustele oludele ja vastasid küsimusele, miks olen enamlane, ja mitte miks olen kirjanik, ei häirinud see poola lugejaskonda. Samas numbris toodud proosa ja poeesia näited hoolsais tõlkeis andsid ülevaate vene kolleegide psüühilisest vormist.

Varemalt kokkulepitud alusel pidi n.-vene kirjandus vastama *Literaturnaja Gazeta* poola erinumbri. Pääle peaegu kaheaastase vaheaja ilmuse nüüd juulikuus sarnane number, mis tõi palju üllatusi poola kirjanikkonnale. Esiteks pani imestama see pikk vaheaeg. N.-Vene saatkonna ringkonnist, kust alguses päriti sarnase viivituse kohta, teatati, et raskused on tehnilist laadi, peetakse kinni tõlkeid, korrekture jne. Kui lõpuks ilmuse kauaoodatud poola kirjandusele pühendatud *Literaturnaja Gazeta*, oli see nummerdamata ja nii konspiratiivselt levitatud, et teda ei kioskides ja raamatukauplustes müügil ei olnud ega selle lehe lugejaile laiail ei saadetud. Ka polnud ei eelmises ega järgmises L.-G. numbris, mis kaks päeva hiljem ilmuse ja millel järjekorranumber pääl, ühegi sõnaga mainitud erinumbri ilmumist. Sõnaga, see number oli väljalastud n. ü. poolakate „silma pimestamiseks“ ja jäi laiematele ringidele täitsa tundmatuks. Number ilmuse ainult 8 leheküljel, temas on antud ainult osa saadetud materjalist. Goetli novell on äratoodud lõputa, milles just võti kogu novelli mõistmiseks. Kuid vähe sellest. — Sissejuhatuses giljotineeritakse n.-vene vaadet ega mitte-ühtuvaid artikleid, tulles lihtsele otsusele, et see on kodanlik kirjandus ja kultuur. Muu hulgas tähendatakse, et Poola tekkis oktoobri revolutsiooni ja Lenini rahvaste enesemääramise ideede tagajärjel!

Põlgtus poola kirjanikkonnas sündinud fakti vastu on suur. Üks viimastest *Wiadomosci Literackie* numbrist kutsus üles kõiki poola kirjanduslikke organisatsioone ja ühinguid teatama teistele välismaa ühingutele ja organisatsioonidele sündinud loost, leides temas äärmiselt ebaloajaalseid tundemärke.

Üle kahe haa

(Järg)

„Väga lihtne ning pääliskaudne tutvusvahekorid. Tal oli pangaoperatsioonid meie juures ja säält see tutvus algas ning sinna ta lõppeski.“

„Sinna ta lõppeski,“ kordas Bertingson tasa omal viisil ning jälgis teravalt Edelmanni näoilmet, nagu otsides nende sõnade õiget mõtet.

„Jah, nii,“ pomises ta siis. „Tunnete ka Molleri perekonnaliikmeid?“

„Ei. Pole teadlik ta perekonna olemasoluski.“

„Kas võiksite nüüd ütelda, mis ajal te lahkusite „Dorisest“?“

Edelmann tegi väga mõtliku näo ja viivitas kaua, enne kui vastas:

„Umbes kella ühe ajal. Kindlasti ma siiski ei või ütelda. Mulle polnud see tähtis.“

„Polnud tähtis,“ kordas jälle Bertingson endamisi. „Järelikult istusite koos umbes neli tundi. Kas võiksite mulle ütelda, mis üle oli teil nii pikalt kõnelda. Või oli teil mõni äriplane tehing päevakorral?“

„Tjaa,“ venitas Edelmann ja vahtis jälle lakke. „Sai räägitud väga paljust. Kõigest, mis aga parajasti ette juhtus — praegusest majanduslikust seisukorrast, rahandusest ja pangaasjandusest, pisut poliitikastki, mõnedest isikutest ja nõnda edasi. Nagu ikka vesteldakse napsilauas. Mõned attentaadi-sepitsust või vandenõu ei peeta vist kõrtsis,“ lõpetas ta pilkemuigil.

Bertingson oli tüdinenud sellest kõigest. Polnud õõ läbi magada saanud ja nüüd veel need ülekuulamised. Vahi siin igasuguseid lõustu ja lase enesele meeldida nende upsakusi. Lisaks kõigele ole veel viisakas ning taktiline. Meeleldi oleks saanud selle ülesviisitud sakslase kartserisse ja läinud ise koju magama.

„Ja pärast säärast tarkade juttude ajamist tulite siis kella ühe ajal „Dorisest“ ära. Kuhu te siis läksite?“ heitis Bertingson küsimuse ilmse tusäga.

Edelmann kallutas pää ühele õlale ja maigutas huuli, mis pidi vist näitama, et tema kõrvad pole harjunud säärase tooniga.

„Aga loomulik, et koju.“

„Te ei ela ju Molleriga ühes. Saatsite teie tema koju? Või tema teid?“

„Milleks seda?“ kehtis Edelmann õlanukke. „Meist polnud kumbki daam, kes vajas kojusaatmist.“

Hulk aega valitses ruumis jälle täielik sõnatus, siis lausus Bertingson:

„Ja edasi?“

„Edasi? Ei midagi.“

„Teate, Max Edelmann, selle asemel, et ma peaksin teilt iga sõna välja pressima, me võime ju parem praegu ülekuulamise katkestada ja jätkata seda kuna tahes. Teil oleks siis ka võimalik kartseris põhjalikult järele mõelda, kas sündis edasi veel midagi või mitte.“ Ta tõusis püsti ja asus vaatlema protokollit, mida Pihkala kogu aeg hoolsasti kirjutanud.

Edelmanni kael ning kõrvad löid punetama ning nagu muutus laiguliseks. Välkuv silmis heitis ta mitu korda pilgu Bertingsonile, kuid see ei vaadanudki tema poole, lehitses pabereid laual. Sõna *kartser* polnud Edelmannile

kuigi meelitatav, ja kuna ta hellitas lootust päale ülekuulamise vabaneda, pidas diplomaatlikumaks viia praegune diskussioon siiski leplikule lõpule.

„Restorani ukse ees,“ algas Edelmann kõhatades.

Bertingson heitis talle muigava pilgu, millest võis lugeda — ahaa, nüüd läks suu lahti.

„See tähendab, kui olime väljunud säält, ütlesin härra Mollerile, et ma sõidan koju autoga; olen väsinud ja mul on kaugel minna. Tema ütles aga, et meelsamini läheb jalgsi, saab paraja jalutuskaigu. Autod seisid kohe ukse ees. Jätsime jumalaga ja ma istusin autosse, ning rohkem ma teda ei näinudki.“

„Nii et pärast teie autosseistumist jäi ta üks?“

„Jah.“

„Kas hakkas ta kodu sihis minema? Võibolla läks tagasi „Dorisest“?“

„Selle päale ei saa ma midagi vastata. Minust jäi ta seisma tänavale.“

„Oli päale teie „Dorisest“ ka teisi Molleri tuttavaid?“

„Jah, oli. Õige paljudki tervitasid teda.“

„Võiksite ehk nimetada, keda teile tuntuist nägite teda tervitamas?“

Edelmann loendas rea ärimeeste, pangategelaste, agentide ja teiste tegelaste nimesid.

„Viibis teie lauas vahepeäl kedagi päale teie kahe?“

„Ei kedagi.“

„Kõneles Moller kellegagi päale teie?“

„Ainult kelneriga, tellimise ja arvemaksmise juures.“

„Tema maksis arve?“

„Selle maksime pooleks. Polnud suur — umbes kolme krooni ümber.“

„Kas ehk juhtusite nägema, oli Molleril palju raha ühes?“

„Ei näinud. Siiski, silmasin, et oli dollareid rahakoti vahel. Kui palju, sellest polnud mul küll aimu.“

„Kas tunnete ära selle auto või ta juhi, kellega sõitsite? Või ehk teate autonumbrit?“

Küsitav mõtles jälle, vahtides lakke.

„Vaevalt. Mul pole kombeks tähele panna sääraseid tühiseid asju. Istusin esimesse eelolevasse autosse ja sõitsin. Ja autojuhtide vahel ei tee ma kunagi mingit vahet. Oli korralik tõldauto, niipalju mäletan.“

Et ta tõesti sõitis kogu aeg autoga, selle kohta polnud Edelmannil tuua mingeid tõendusid ega tunnistajaid. Kuigi politsei hiljem korraldas juurdluse tol õhtul restoran „Doris“ ees seisnud taksiauto juhtide keskel, ei andnud seegi nimetamisväärsed tagajärgi, kuna keegi ei võtnud Edelmanni sõidutamist omaks. Ei saadud ka kindlaks teha kõiki autosid, kes olid tol õhtul säääl lähemat aega peatunud.

Et aga Moller oli „Doris“ eest üks kodu poole hakanud minema, seda teadis tõendada samas lähedal vahipostil seisnud kordnik, kes tundis Mollerit välimuse järgi.

Vabadusse aga ei pääsenud veel Edelmann samuti kui Martongi, kuna nad ühes avaldusmaterjalidega anti üle kohtu-uuriija Sandelini korraldusse.

UNETULT

Jälle öö mu akna taga
Nagu eile — sügav, must.
Nagu eile — ma ei maga,
Mötlen jälle ainult sust.

Raamatud, ah! kes neist lugend,
Asjatumatult lahti lööd.
Püüdumised kõik pakku pugend,
Unistustel jäänud ööd.

Kes küll püüaks kõik need mõtted,
Kõik, mis unistatud sust!
Hapraks jäänd mu luulevõtted,
Värs ei mõõda mõlgutust.

Mõeldes üha sinu pääle
Punaselt mu valu keeb.
Meeled kiskvad sinu poole,
Kiskvad nii, et haiseks teeb.

Sinu käte vahel heita
Tusatunnil oli hää.
Nüüdki tahaks sinna peita
Oma unetuma pää.

Tahaks, et siis uni tuleks.
Uni, sügav nagu haud.
Tahaks, et arm vastne suleks
Minu väsiind, rasked laud.

10. Friele ajab jälgi

Sel hommikul magas Edmund Friele tublisti kauem kui tavaliselt. Ta oli peaaegu terve öö ärkvel olnud ning ägedasti töötanud probleemi kallal, mille ette eilne õhtu ta asetanud. Alles hommiku eel oli suikunud sügavasse unne.

Ta oli veendunud, et Molleri tapmine toimus kindlasti rõõvi-otstarbel ja tolle briljant-kaelakee pärast. Talle tundus võimatu mingi muu põhjus. Poliitikategelane oli Georg Moller samal määral kui Frielegi, kes ei viitsinud kord üle mitme aasta minna valimiskasti juure, et anda ära oma hääl. Ja kannatamatuid pärijaid tal ka polnud. Samuti ka mitte keelatud huvi mõne naise vastu, mis oleks võinud saada roima põhjustajaks. — Jah, ainult see briljandi-värk, muud midagi, oli ta lõplik otsus.

Mollerile oli selle hinnalise ehteasja toonud võileiva-hinna eest keegi autojuht, nagu ta ise seda avameelselt rääkis Frielede juures äris. Muidugi oli see varastatud või mõnel muul ebasaaduslikul teel saadud. Igatahes nõudis see haruldane kahetuhande viiesaja kroonise väärtusega kalliskivide meisterteos hoidmist nii politsei kui ka kullaseppade pilkude eest. Oli kindel, et siin linnas ei võinud Moller seda üldse pakkuda müüa kellelegi, ja ka mitte teistes linnades ilma vastavate tutvusteta. Jäi üle ainult vana Friele, see spetsialist omal alal, kes

oleks ohtliku väärtasja otsemaid toimetanud üle piiri ning seega ära hoidnud igasugused võimalikud sekeldused tulevikuski.

See tehing olekski juba olnud ilusti korraldatud, kui vana ihnuskoi poleks haistnud selle kahtlase asjakese ebakahtlast väärtust. Kuigi Friele pakkus talle esmalt ainult kaheksasada krooni, oli Molleri nõudehinnaks kohe kakstuhat krooni. Tal oli varengi mitmet puhku tegemist olnud vana Frielega ning tundis juba tema pakutavate kui ka küsitavate hindade suhet asja tõelise väärtusega.

Ligi kahehädalase kauplemise tulemusena olid need summad muutunud vastavalt — tuhatviissada ja tuhatseitsesada. Viimastel päevadel kumbki pool ei olnud taganenud oma positsioonist krooni võrragi ja nüüd näis, et sellele operatsioonile on Molleri surmaga lõplikult kriipsu pääle tõmmatud.

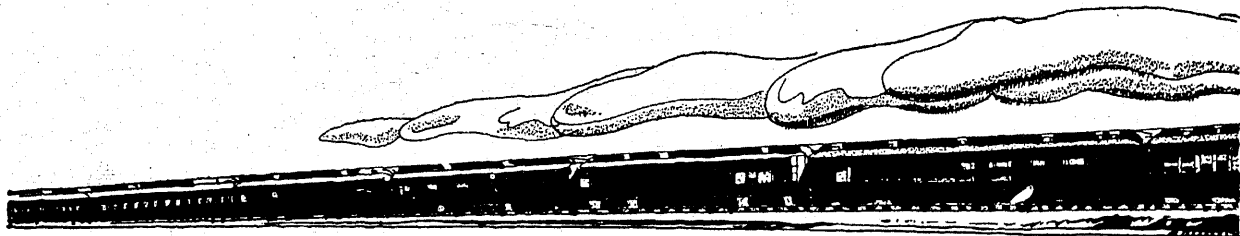
Edmund Friele, kes oli kirgliku rahahimu pärinud oma isalt täies ulatuses, ei saanud kuidagi leppida mõttega, et neil tuleb peaaegu nagu peost kaotada see toredasti tasuv partii. Kogu öö mässasid ta mõtted selle ümber.

Seda võimalust, et kaelakee on Molleritel kodus ja et seda võiks neilt kätte saada, nagu isa õhtul kalkuleeris, ei võtnud ta üldse arvesse. Sest siis oleks ju kadunud Molleri tapmise põhjus. — Kaelakee on kahtlemata juba kellegi teise valduses. Kuid kelle? — Selles seisabki veel mitte täiel määral vastatud küsimus.

Eile õhtul pääle jutuaJamist Flora Molleriga oli ta kaljukindlal veendumusel, et roima kordasaatja võib olla ainult Marton. Ta teadis, sel mehel oli lähem kontakt Mollerite perega. Pole seejuures võimatu, et ta mõnes suhtes figureeris isegi vana Molleri usaldusisikuna ning oli teadlik ka kaelakee olemasolus. Ja nagu ajaleheandmetest nähtus, ei suutnud ta ülekuulamisel kuigi tagajärjekalt hajutada tema vastu tõusnud kahtlustusi.

Hiljem, ja nimelt öösi, oli Friele veendumus Martoni suhtes lõõnud vankuma, kuna tähelepanu pöördus ka teisele kahtlusalusele — Edelmannile. Selle isiku oli ta õhtul jättnud täiesti kahe-silma vahele, kuigi viimase süütus polnud sugugi rohkem tõestatud Martoni omast. Ajalehe esialgsetest andmetest võis välja lugeda isegi just vastupidist, kuna Edelmanni vahetõrda Georg Molleriga ümbritses seni veel selgusetus. — Edelmann on pangategelane, seega tõenäoselt mitte ilma rahadeta mees, arutles Friele. Ja mis võis takistada teda ajamast oma eriala kõrval ka mõnd kõrvaläri! Liitigi, kui on olemas sidemeid säärast sorti meestega, nagu Georg Moller. Väga tõenäone, et briljantide müügiasjus mitte saades kaubale nendega, pöördus Moller Edelmanni poole, väljavaatega suuremale šansile. Ning viimane polnud laisk väärtasja omaks tegema ilma igasuguse pikema kauplemiseta, sel teel, nagu see nüüd arvatavasti on läinud.

Lõppeks jõudis Friele tulemusele, et see pole olulinegi, kumma käes on kaelakee — kas Martoni või Edelmanni. Tähtis on vaid asjaolu, et kõrvalseisjaist tema ükski teab selle salapärase roima tõelist põhjust, millega on politseidki ninapidi veetud. Ollakse ju üldiselt kindlal arvamisel, et riisumisest ei saa juttugi olla.

Nii omaette palavikulise huviga seda probleemi juurdeles oli tal valminud plaan, mis tundus talle kõigiti suu-
repärasena. Selle kava järele seisis kogu asjalahenduse
pääraskus selles, et kindlaks teha, kumb neist härradest
sai tolle tembuga hakkama. Ja ta uskus, et see ülesanne
ei osutu talle ülejõu käivaks. Kõik sellele järgnev nõu-
ab ainult diplomaatlikkust ja külma verd.

— Mu härra, ainult meie kahekesi teame praegu ühe
briljant-kaelakee salapärasest teekonda. Pole võimatu, et sel-
lest saavad varsti teada väga paljud, eesotsas kohtu-
võimudega, kuid on ka võimalik, et see asi jääb igaveseks
ainult meie kahe teada. Kõik oleneb teist, ainult teist.
Pole vist teadmata ka teil, et ettekavatsetud röövmõrv
toob meie oludes surmanuhtluse. Ent see tühine kaelakee-
ke, mis võib säärase ranga karistuse kellelegi kaela tuua,
seesama asjake võib ta sellest ka kindlalt päästa. Ainult
— kui arvestakse minuga. Loodan, et mõistate mind ning
ei jätta sellest tegemata vastava järelduse.

Umbes sääraselt sõnastas Friele enesele lõpposa oma
eelseisvast tegutsemiskavast. Selle plaani teostumise jä-
rele pidi tapmisloo puhaskasu langema tema kätte, just
temale, kes tundis end küllalt kavalana ning osavana,
et sääraselgi kelmi, nagu on Molleri tapja, peenikeselt,
ent ilma vägivaldta üle lüüa. Tema elufilosoofia ütles,
et väljapressimine pole kuritegu, see on lihtsalt karistus
süüdlasele miskis. Sest pole võimalik välja pressida isi-
kult, kes pole korda saatnud midagi säärast, mis kardab
avalikkuse ette toomist või teatavaks tegemist üldsusele.
Sarnane tegu on aga enamasti ikka roim, mis nõuab nii-
või teissugust karistust.

Kella kaheistkümneks läks Friele „Dorisesse“. Sel
keskpäeval tunnil too restoran alati on peaaegu täiesti
tühi, kuna lõunastajad tulid hiljem ja lõbusad seltskon-
nad kogunesid alles õhtu eel. Edmund Friele polnud siin
kaugeltki võõras, tundis hästi igat puhvetipreilit ja kel-
nerit, oli nendega sinasõprustki joonud, ning polnud selles
ruumikas lokaalis vist ainustki lauda, mille taga ta poleks
veetnud silmapilke ülendatud meeleolus.

„Tere, Püppchen!“ tervitas ta familjaarselt nägusat
puhvetipreilit. „Mul pole täna aega sinuga lobiseda, ütles
ainult, kas üleöö õhtul olid sina siin.“

„Jah, muidugi. See oli ju minu päev.“

„Ilus. Kas nägid, kus lauas istus see üleöö kuulsaks
saanud Molleri-saks, ja kes teda teenis?“

„Oled ka kriminalistiks hakanud või?“ naeris küsitav.

„Just, just. Vasta ainult seda, mis küsitakse.“

„Molleriist võib Karik sulle kõige rohkem vilistada,
tema saks ta oli,“ vastas preili ja osutas pilguga ruumi
hämärasse taganurka, kus kaks kelnerit ajaviiteks män-
gisid malet.

„Tore. Siis on asi kõige paremas korras!“ hüüdis
Friele lõbusalt ja läks juhutatud sihis.

„Tere lõunast! Mis te tühjaga vaimu närite!“ hüüdis
ta tervituseks ja andis mõlemaile kätt. Säärane sõbrus-
tavalt lahke oli ta alati ja kõigile, olgu siis tegemist res-
toraniteenijaga või ülikooli õppejõuga.

Kelnerid heitsid nalja vastu, et andku ta siis säärast
tegevust, mis näriks ka pisut keha.

Selle vastu polnud Frielel täna midagi, ta tellis kõigile
kolmele napsid ja vedas jutu ilma pikema hoovõtmiseta
teda huvitavale teemale.

„Oh, sa taevast,“ hädaldas kelner Karik, „jällegi üks
Molleri värgist ärevusseattu, kellele aga kuku seletama,
kas oli ikka sel teisel mõrtsuka nägu ja kas tegi kaht-
lasi liigutusi ja ikka nõnda edasi. Vist juba tuhatesi-
mene uudishimutseja.“

Kuigi Karik tegi esialgu näo, et ta on sellest värgist
juba kõrini tüdinud, ometi oli veerand tundi hiljem Frielel
teada kõik, mida teadis temagi. Muidugi polnud neil and-
meil jumal-teab mis väärtust või tähtsust, paljad oletused
ja eimidagi-ütlevad tühised tähelepanekud. Neid teadmisi
oli ta rääkinud paljudele ja nendega midagi päale hakata
polnud kellelgi.

Ent Friele jäi kindlaks, et siit peab ta siiski leidma
esimese niidiotsakese, mujalt kuskilt pole seda otsida.
Ja ta tellis esimesele napsile lisaks teise, siis kolmanda.
Täna pidas ta kasulikumaks mitte olla kitsi.

Peagi oli teine kelner sunnitud lahkuma nende selt-
sist, kuna paari tema lauda olid saabunud külalised.
Lõunastajaid hakkas juba tulema.

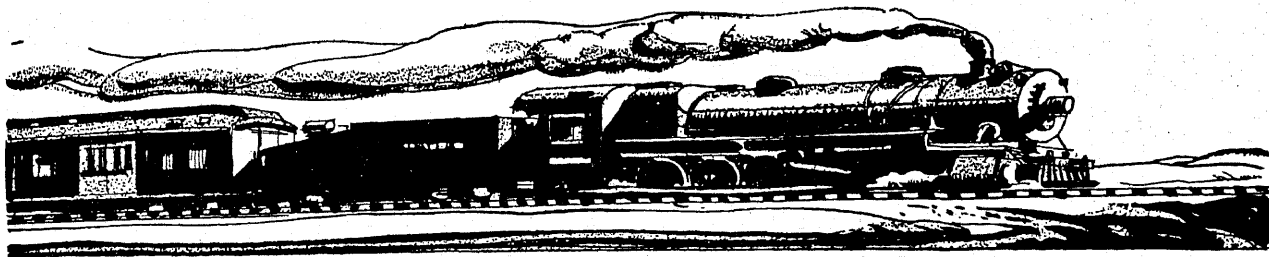
Friele lauakaaslasel olid silmad joodud viinast juba
pisut särama lõõnud, kui ta järsku kummardus Friele
näo lähedale, pilgutades salapäraselt silma ja sosistas talle,
et olevat siiski veel midagi, millest ta pole seni kellelegi
viiksatanud, kuid mida võib Frielele teatavaks teha. Tema
on oma mees, mitte siluke, kui kõik need teised, kes
näevad ja tunnevad sind ainult siis, kui tarvis midagi
teiste kohta teada saada. Tõsijutt, ainult Frielele rää-
gib ta sellest, teised juba pühkigu suu puhtaks. Pole
temagi igatõele nii nõõristõmmatav, nagu seda ameti
järgi ikka tükitakse arvama.

Friele mõistis, et säärasele paljutõotavale sissejuha-
tusele peab tema poolt järgnema muidugi veel üks tubli
naps.

Ja siis kelner Karik rääkiski oma saladuse. Molleri-
l olnud taskus, välimises palitutas, üks pakike, mille
ümber nähtavasti kogu nende õhtune jutt keerleski. See
kollases paberis õhuke pakk, umbes nagu mõni raamat
või paks kiri. Jutu sees võtnud ta mitu korda selle tas-
kust ja lehvitanud Edelmanni nina all. Kuid seda ei ava-
tud ega vaadatud, mis sääl sees oli. Nähtavasti pidi paki-
kese sisu olema mõlemile teada. Kas see pakk lõpuks jäi
ikkagi Molleri tasku või sai Edelmannile, seda ta küll
ei tea ütelda. Kuid Molleri polnud säärast nägugi, et
ta oleks tahtnud sellest lahti saada; see näis olevat neile
mõlemile väga tähtis asjake.

Sellest oli Frielele küllalt, rohkemgi, kui ta oli loot-
nud. Kui meeleetu kargas ta püsti, patsutas kelnerile
õlale ja lubas, et kui ta järgmine kord saab aega siia
sisse karata, siis on konjakilaud kindel.

Igatõks, kes sel päeval juhtus Frielele pidevamat pil-
kugi heitma, pidi jõudma arvamisele, et see noorisand

on kindlasti kas äkki armunud või mõne muu sellelaadse tembuga toime tulnud. Ta säras üle kogu näo kui leeri-poiss ja tervitas tuttavaid nii hoogsalt, et needki, kes harjunud tema alatise lustilikkusega, pidid pisut nagu jahmatama. — Õnneseen see poiss, mõteldi, ei teda näi ükski raskus kunagi rõhuvat; üks päev lõbusam teisest!

Friele isegi tundis end täna tööpoolest õnneseenena. Mõtelda, ta juurdleb üht sensatsioonilist roima ja on sellega kaugemale jõudnud elukutselistest detektiividestki. Nendele võibolla jääbki see roim alatiseks mõistatuseks, temale aga on see juba praegugi päevaselge. Ainult üks pisuke ülesandeke veel lahendada — kumb on roimar.

Ent tõenäoselt enam kui osava detektiivi kuulsus, veetles teda kahe tuhande viiesaja kroonine aare. Sest tal jäi ju valida ainult üks neist lõbudest. Polnud võimalik omandada briljandid ja paljastada ka roimar, ilma et oleks eneseги sisse mässinud sekeldusse kohtuvõimudega.

Et saladuslikus kollases pakikeses võis olla ainult kaelakee, selles ei saanud ta enam kaheldagi. Ja kõik see sobis ju nii suurepäraselt tema seniste kalkultatsioonidega. Ütles kelnerigi, et tolle pakikesese ümber käis kauplemine kogu öhtu.

Kui ta pääle „Dorisest“ väljumist Suurel Promenaadil oli kümme kord minutit edasi-tagasi joosnud, mõteldes, kust nüüd edasi jälgi ajada, pöördus ta järsku kriminaalpolitsei suunas minema.

Nagu kõikjal, nii evis ta politseiski tutvusi. Seetõttu oli talle tühiseks ülesandeks saada teada, mis asjad leiti Molleri taskuist läbiotsimisel. Sai assistent Lavingu käest täpse nimestiku kuni ärakaranud püksinööbini.

— Kollases pakikesest ei teadnud keegi midagi!

Trumbid näisid olevat täielikult tema peos. Ei puudunud palju, et ta oleks nimetanud seda toredamaks päevaks oma elus.

11. Jälgitakse Flora Mollerit

OLID saabunud maikuu esimesed päevad; ilmad järsku muutunud ilusaiks, päikesepaisteliseks. Aprilli lõpu soojade vihmapäevade järele tuli puude lehtimise ja õitepuhkemise elujanune aastaaeg. Pidulikkus ja päikesepaiste ei mallanud jääda valitsema ainult maastikuloodusele, see tükis vägisi inimestegi igapäevastest muremõtetest ja võitlusvõtetest hämaratesse südamesoppidesse. Kergust ja tempokiirendust lisandus otsekui paratamatult kõigile elavaile ja nende toimingule.

Ainult Edmund Friele, vaatamata oma lopsakalt õitsvale optimismile, ei võinud kiita, et tema toimingud eradetektiivi tööalal oleks edenenud sama kergenemise ja tempokiirenduse märgi all. Otse vastupidiselt. Niidiotsad oild küll peos, kuid edasikerimine ei tahtnud minna kuigi libedasti. Otsekui lahtihargnemata sõlm oli ette tulnud ja kõik seisma pannud.

Tänu hääle tutvusele sai ta kriminaalpolitseist üht kui teist teada kahtlusaluste esimese ülekuulamise tulemustest. Kuid et need andmed olid siiski liig puudulikud selleks, et kahtlusalusest teha süüdistatava, näitas juba seegi, et nii Marton kui Edelmanngi olid vastavate võimude korraldusel jällegi vabadusse lastud.

Nüüd olid need härrad temale jälle kättesaadavuse piirkonnas ja ta otsustas nende toiminguid ja asjaõendusit võtta ise piinliku kontrolli alla. Teist teed ei näinud olevat. Jälgida järjekindlalt ning väsimatult, kuni kord üks neist teeb pisikese libastumise — ja et süüdlane selle kord kuskil ikkagi peab tegema, seda pidas Friele kindlaks loodussaaduseks, — siis ainult momentaalselt haarata sellest kinni ning võitlus on otsustatud.

Jaan Nael

Muslimäe lipp

Rõõm seista on Muslimäe lipul,
sääll seirata taevast ja merd!
Pase lehvida helkjal südame-lipul,
kuhu kirjal on koitu ja verd.

Ohulist leed üle metsade liigub
pilvede vari, koormaks dislohm,
laulude viisid. Kannel-kask kiihub,
laulab kui Muslimäel nende kolm.

Õitsevad aiad, mis varjavad leid,
liigub kus pluus, hõbene sõlg;
lüpsikule kolin, päikeses puid,
vilksab sääll seelik, päeviland õlg . . .

Siin aga kumer Muslimäe küür,
jalgel paar kivi, Harkus vell,
roheliste mändade mets kui müür
ja niitade, põldude piirav kell.

Sel päeval tegi Friele järjekordse visiidi Mollerite leinallisest kodusse. Ta oli juba algusest päiale hellitanud lootust saada siitki mõnd kasulikku niidiotsakest, kuid täna julges ta loota pisut rohkematki. Nimelt — leida siit Harri Martonit, kes tema kalkultatsiooni järele pidi päiale vabanemist esijoones tuiskama just siia oma süütuse vanete ja tõendustega. Seda momenti pidi ärakasutama lähema tutvuse sobitamiseks.

Muidugi osutus Martonisse puutuv arvestus petlikuks, sellest mehest polnud siin lõhna ega jälgegi. Proua Moller esines küll jutumaiana kui varemgi, kuigi ta teemad evisid nüüd teatava kallaku hiljutise kurva sündmuse suunas, ent ta ühede ja samade mõtete alalõpmatu kordamine oli jõudnud Frielegi juba ära tüüdata.

Friele oli juba mõnd aega märganud, et Flora Moller ei ilmutanud tema suhtes kuigi suurt huvi ega sõbralikkust, kuid täna tundus ta olevat veelgi apaatssem ja külmem. Kuigi Friele osava jutumehena mõistis suurepäraselt ühelt huvitavalt ainult üle minna teisele veel kõitvamale, näis täna tagajärjeto vaevana, püüda saada Florat pidevamasse jutupuhumisse. Ta oli kärsik, rahutu, tammus ühelt kohalt teisele ja vastustes piirdus ainult napisõnaliste jaatuste või eitustega. Säärast käitumist oli võimatu pidada küll miskiks muuks, kui avalikult väljendatud sooviks — võimalikult kiiremini vabaneda ebasoovitavast külalisest. Kõige tipuks alustas ta telefonilise lobisemise — nagu jutulaadist võis mõista — kellegi sõbratariga.

Frielele pakkus see eriline käitumine teatavas mõttes huvi, kuna ta aimas selle rahutu närvelduse ja ilmse eba viisakuse taga kindlasti eelseisvat kohtumist kellegagi. Nähtavasti ei jatkunud Flora Molleril ainult julgust seda otseselt ütelda. — Kuid kellega peaks ta kokku saama ja kus? Kas tuleb keegi tema poole või läheb ise kuhugi? Kas vast siiski Marton? Need küsimused ajasid Friele ärevusse.

Ja lahkudes Mollerite poolt oli tal aimus, et lähemad minutid peavad tooma jällegi midagi uut, mis viib ta salajast uurimistööd tüki maad lähemale soovitud lõpule.

Väljunud tänavale ja vargselt piiludes Mollerite aken-de poole, kas keegi ei varitse, sammus ta kiiresti naaber majani, põikas sääll järsku üle tänava ja kadus ühe maja värvakangialusesse. Positsioon näis laitmatuna.

Alles nüüd märkas ta, et oli pisut solvunud Flora Molleri ebatahtlikust käitumisest. Väga ninakaks läinud, mõtles ta ja muigas. Kuid küllap oli põhjust, peigmees jälle vanglast väljas ja iga minut tulemas. Kui vanamees oli sapsaku ära saanud, siis küll puges hirm naha alla, et vast südamekallim tegi, aga küllap nüüd on aeg kõik asjad jälle hääks käänanud.

Talle meenus, kuis vana Moller oli paar korda nende äris isale tema kuuldes ütelnud: „Mis sa arvad, semljak, sul on tragi poiss ja minul tütar nagu roos, kui lõõme neist õige toreda paari!“ Muidugi, ega tüdrikat saanud laita, haritud ta oli ja ilus ka, kuid seda äiapapa juttu ei tahtnud küll kumbki Frieledest võtta kuigi tõsiselt. Ilus sööt hanepüüdmiseks, mõtlesid mõlemad nii oma briljandikestele juure kaubelda kergemini. Aga otsi lolle!

Kaugemale ta ei saanud mõtelda — avanes silmaspeetav paraaduks ja nähtavale ilmus Flora Molleri sihvakas kogu tumedas kevadmantlis. Kindaid kätte ajades vaatas ta vilkalt mõlemale poole ja hakkas siis kiiresti tippima südalinna sihis.

Friele juubeldas, ta ei olnud eksinud.

Lasknud Flora Molleril eemalduda tarvilisse kaugusse, lipsas ta peiduurkast välja ja hoidudes eelkõndijate selja taha algas pinevat samm-sammulist jälgimist. Süda klopis valjusti ja ta mõtles, kui kentsakas see on, just kui koolipoiss jälgiks oma südamedaami, kui see läheb kohutumisele kellegi teisega.

Mida enam nad südalinna poole jõudsid, seda tihedamaks muutus liiklejate hulk ja mitmesti kippus jälitav Friele silmist kaduma. Pidi vahemaad vähendama. Aga siis laskis ta hetkeks tüdruku silmist, ja kui jälle tabas selle liiklejate murrus, polnud see enam üksi. Keegi pikakasvuline tumehall mantlis mees kõndis ta kõrval, pruunist nahast portfelli käe otsas.

Friele sülitas vihaselt — pidi ta just sel silmapilgul ka mujale vahtima! Nüüd ei tea sedagi, kas too isand tuli vastu või läks tagant juure. Kuna aga Flora Moller oma käigukiirust tunduvalt pidurdas, oli Frielel põhjust arvata, et see ikka oligi too õige kohtaja.

— Kes see aga on? kordas ta enesele vahetpidamata, aga tagajärjetult. Selja tagant ta seda meest ei tundnud. Vast mõni kriminalist? Kuid vaevalt, et säärase isikuga kohtutakse tänaval.

Jõudnud Suurele Promenaadile nad järsku seisatusid, ise elavalt juteldes. Friele tõmbus varju, aga nüüd oli talle nähtav ka tolle mehe nägu. Esimese silmapilgu otsus oli, et ta ei tunne teda ega pole näinudki kunagi, siis aga hakkas see kuju, need liigutused tunduma kuidagi varem nähtuina.

Nagu näis, mees püüdis kaaslast milleski veenda, see aga raputas eitavalt pead. Kuid siis puhkes Flora Moller naerma, ja astunud mõne sammu edasi — osutusid nad taksiauto juures. Juht avas kärvesti tõllaukse ja mõlemad astusid sisse.

— Ohoo, Friele vilistas üllatusest ning ootamatusest. Hetke püsis ta täielikus nõutuses — mis nüüd! Siis tukatas tas jälle tugevamini seikleja veri; silmapilkselt läbis pead — mis tehakse kriminaalromaanis vastavalt juhtudel, ja mõne sekundiga oli ta järgmise taksiauto juures.

„Neile järele sõidame, aga nii — aupaklikus kauguses,“ käsutas ta juhile. See muiatas arusaavalt, tõstis käe mütsi ääre ja sõnus:

„Just nii. On kogemusi sellekski sõiduks.“

Mõni hetk hiljem ei jõudnud Friele hoiduda küsimast:

„Panite ehk tähele või tunnete toda härrat?“

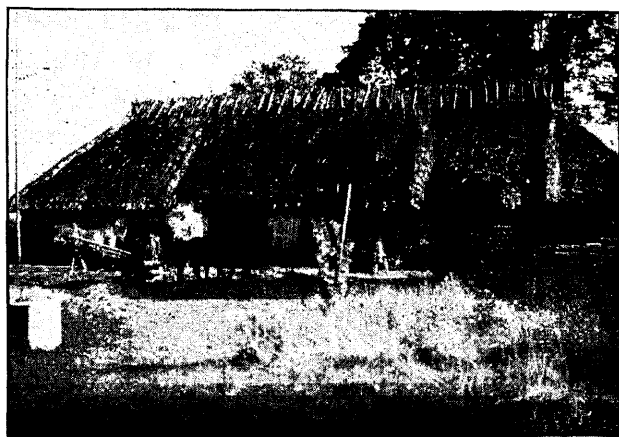
TALUTAAT LÄÄNEMAALT

Fot. K. Akel

Keblo talu ait, Jüri kihelk.

Fot. K. Akel

SUITSUTARE, Läänemaalt

Fot. K. Akel

Autojuht vaikus viivu, siis vastas:

„Ei tunne, kuid olen temaga mõningad sõidud teinud.“

Ja sel momendil hoobilt meenus ka Frielele, kus ta seda isikut varem oli näinud.

(Järgneb)

Jumala pärast! . . Mitte maale . . !

Suivitustragöödia

JÄLJED LIIVAL.

(Vaadata „Olion“ nr. 14)

JÕUDSIN „villasse“ vähe enne lõunasööki. Selle ootel löbustas mind kaaspansionäär, tuntud tallinlase juudisoost abikaas, kes kangesti tahtis olla pärit Austriast, kuid mis tal ei õnnestunud ka mitte tagantjärgi. Kahju päriselt, et see Tallinn on ka nii häbematult väike!

Proua oli hädas oma noore lootusrikkalt segaverelise pojaga, kel olevat päale kunagise ülikooli lõpetamise võimalus saada mõne saatkonna sekretäriks. See koht olevat aga karjääri surmaks nii lootusrikkale noormehele. Keegi polevat küll veel talle pakkunudki seda kohta, kuid ta käivat ju ka alles ülikoolis. Ema jutu järele võis otsustada, et immatrikulatsiooni katsedki olevat pojal juba algatud, aga ta tahtvat lasta pojalt veelgi edasi õppida. Küllap siis ta pojakesest ikka midagi saab! Kindlasti aga midagi suuremat, kui saatkonna sekretär. — Kindel! — Vähemalt „immatrikulant“! — Need vaesed emad peavad ka nii palju vaeva nägema ja muret tundma oma ainsate poegade pärast!

Ja vette kippuvat teine ka kangesti. Viimaks uppuvat veel liiga vara ära. — Kahjuks ei tea sellane ema kunagi, mitmes poeg tal sünnib esimesena ja ainsana. Ainsad pojad võiksid saada sünnitatud varustatult ujumispoiega.

Leidnud minus tänuväärse kuulaja, istus ta söögi-ajakski minu kõrvale. Teisele poole mind asetas ta oma poja, kes oli nii viisakas, et arvatavasti hoiab käe suu ees mitte ainult haigutades, vaid ka lauldes ja läbi telefoni teretades teeb „kratsfussi“ või võtab suitsu suust küünlale tuld süüdateski. Lõunasöögi viimase roa ajal pidin prouale ulatama saia saia järele, millised ta vabastas sisust, täitis võiga ja jaotas siis, ikka üks enesele ja teine üle minu maasikatassi oma pojakesele. Nii ei läinud mu aeg tema seltsis igavaks, ka tema vaikimise ajalgi mitte. — Leiba oli mul ennegi, nüüd sain tsirkust ka. Mis nii viga suvitada!

Hilisõhtul vabanesin sellest seltskonnast, loobudes proua ettepanekust, mängida nendega bridži ja läksin välja enda idee teostamisele ealtpõid tegema. Täna õõsi tahtsin väljavalida oma abikaasa kandidaadi. Selleks oli juhus väga soodus, sest oli pühapäeva õhtu ja pritsimajas pritsimeeste pidu, näidendi, naiste, viina ja tantsuga. Mida reklaamil polnud ettenähtud, oli peo lõpp. Panin omale parima särki selga ja jälle kaheksa komma viie kroonise lipsu ette ja läksin pidule. „Borsalinot“ ma kaasa ei võtnud. Niikuinii oleksin pidanud selle jätmata garderoobi.

Märkasin peagi, et mu siledat läikivat soengut vaatles keegi õrn blond, tantsul selgus, et ka pehme ja soe, neiuke. Süütud sinised silmad pärani. Loomulikpunased põsed õitsesid, nagu kanarbik rabal ja nelkpunased pehmed huuled olid kergelt niisked, nagu maasikad hommikkastest. Aegamisi hakkas mu süda vanapoisi-põues põksuma ikka: „see!“ ja „see!“ Tantsisin selle näitsikuga kõik oma tantsud, milliseid oskasin, alates valsist ja lõpetades valsiga. Et pidu ei lõppenud, siis lõppes lõpuks meie kannatus ja läksime kahekesi järsule kaldale kuulama ööbikut ja vaatama kuud. Istusin kaldaäärele, jalad nelikümmend meetrit meie all olevate puude latvade kohal, ja unistasin. Temake istus peaaegu sinna samasse.

„Kui ilus ja romantiline oleks nüüd siit alla kukkuda, kõvasti üksteise ümbert kinnihoides, suu suul ja armastus südameis,“ ütlesin hoidudes vaatamast alla.

„Ärme kukume, armas!“ vastas ta elujõuliselt. „Ega säält enam pääse eluga. Mineval aastal kukkus just siit kohalt alla üks lehm. Siit pudeneb kallas.“

Mul kadus korraga romantilise surma tahe ja julgus. Aegamisi ja ettevaatlikult vedasin enda tagasi kindlale pinnale ja püstitõusnult oleksin meelsasti pistnud hirmus jooksma. Kuid häbi oli selle nii maiselt õrna ja elujõulise naise ees. Pühkisin laubalt külma higi lumivalgesse taskurätti ja läksime metsa. Sinnagi ei usaldanud istuda enne, kui polnud küsinud:

„Ega süin ei pudene?“

„Ei, armsaim!“ vastas ta üliõrnalt ja kõvendas seega veelgi oma kandidatuuri.

Kuid „pudenes“ siiski! Ja just siin! Ainult mitte kallas ega maapind. Kui me viimaks tõusime, et minna koju, ütles kandidaat leebelt ja surus enese minu vastu, nagu kass söögilaua ääres vastu peremehe säärt:

„Nüüd oleme siis kihlatud, pisike peigmeheke!“

Kõik oli läinud väga kiirelt. Mulle meenusid tahtmatult vanemate inimeste jutud ja romaanest kohad „kihlasuudlusist“. — Niisiis, see oligi „kihlasuudlus!“ — Ma naiiv, eluvõoras, habemik laps! — Nüüd ma aga tean juba!

NARVA-JÕESUU

Advokaate plaazil

VIIKESI

...Praegu olen abielus oma Roosiga. Vaatab praegu üle mu õla ja naerab mu kirjutust. Arvab vist selle olevat naljajutu.

Roosi läks kööki; kohv kees üle. Nüüd saan lõpetada töö oma soovi kohaselt.

Olen õnnetult abielus. Olen petetud. — Just altari eest tulles ütles ta liigutuspisarais, et ta ei tahtvat petta oma armast naiivi mehekest (või ütles ta „mehikest“? Ei mäleta enam). Rääkis, et ta polevatki maalaps, vaid puhas linnatõug. Temagi olevat ainult suvitanud säääl, kuid teises külas, kust ta siis tulnud peole ja leidnud oma õnne. Linnas polevat ma teda kunagi märganud; ikka olevat ma vaadanud tast üle või läbi.

Nüüd on mu „õrn, pehme, soe“ naine külm kondihunik. Kõik see soojus ja pehmus oli suvitusel ülesaetud piima, või ja muu pehme maaasjaga.

Ei soovita kellelegi minna maale. Säääl elavad suvel ainult linnainimesed ja petavad hiljemtulejaid. Ja kallas ei varise säääl ka muude kui lehmade all. Õnnetuse poolt varitseva inimese all ei varise ta üldse. Ürgsoo

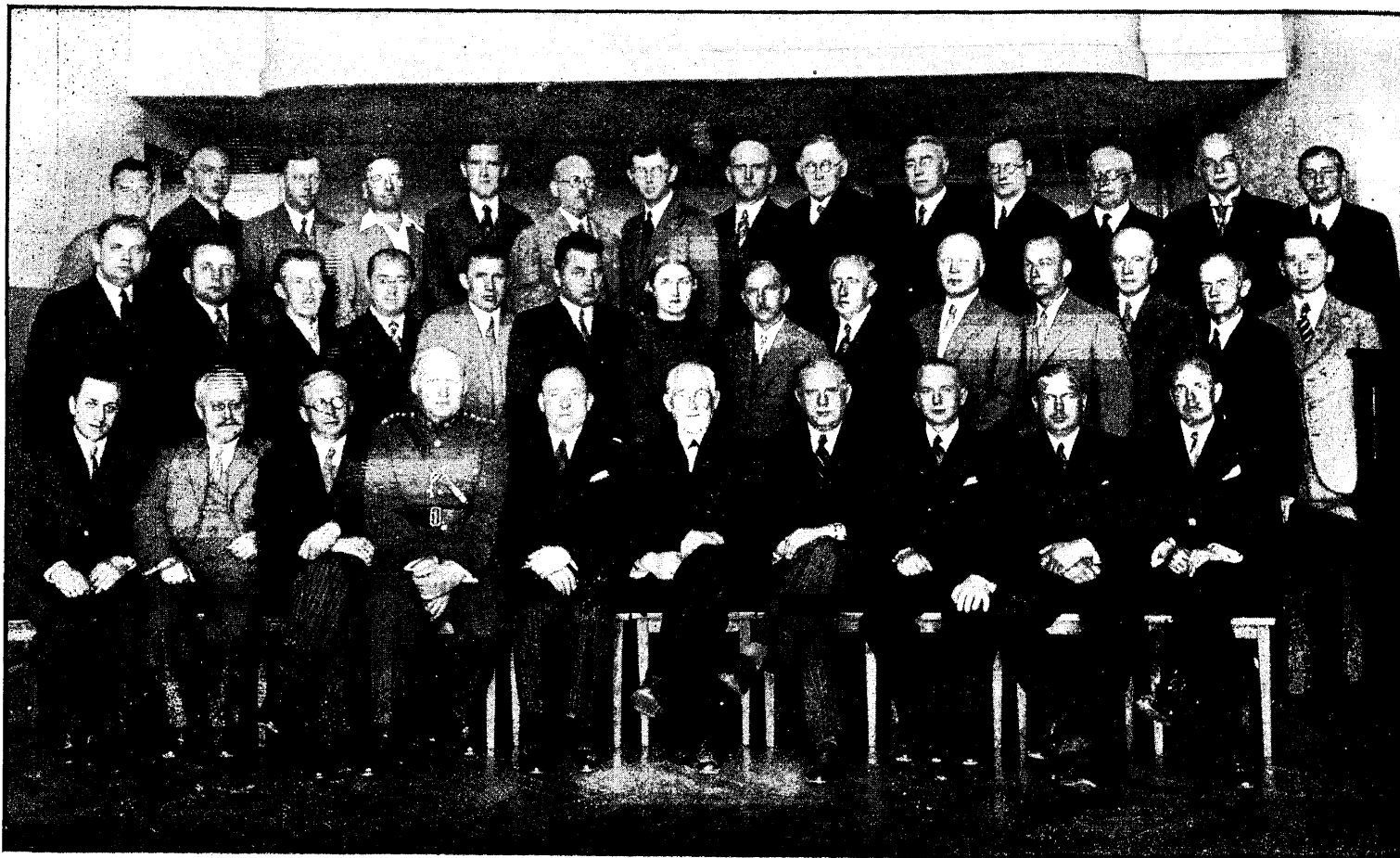
„PÄIKESELAPSED“

PÕHJANÖÖRID

63-a. vanapoisist Paldiski kalur

Fot. K. Akel

Arstide koja avamiskoosolekult: koja nõukogu liikmeid külalistega

Fot. K. Akel

Alumises reas (vasakult): Koja sekretär P. JOHANSON, prof. dr. L. PUUSEPP, juh. I. (Tartust), dr. R. LUUK (Tallinnast), dr. JÄRVAN (Tallinnast), dr. A. MÖTTUS (Tallinnast), prof. dr. H. KOPPEL (Tartust), dr. A. LÜBECK, koja esimees (Tallinnast), mag. pharm. K. JÜRISSE, rohuteadlaste koja esimees (Tallinnast), dr. H. MADISSON (Tartust).

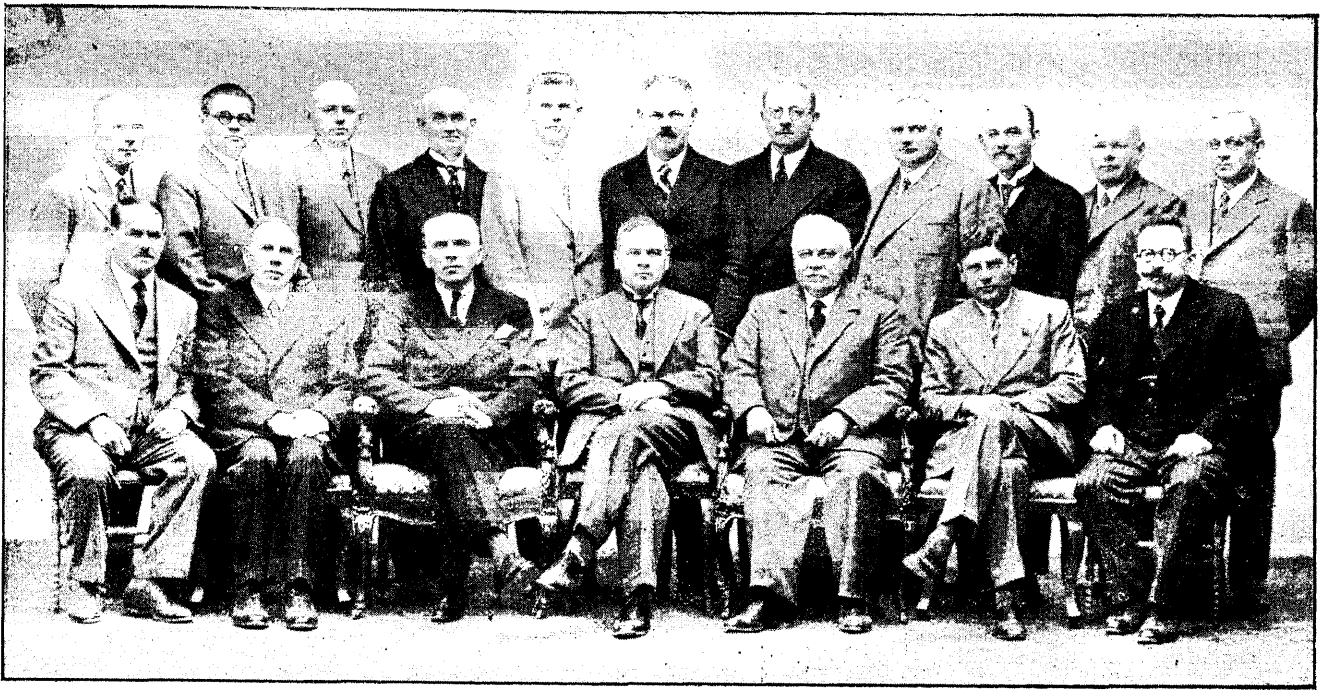
Teises reas: Dr. T. ASU, Koja abiesimees (Tallinnast) dr. A. VASTALU, juh. I. (Nõmmelt), dr. H. ALVER (Haapsalust), dr. A. SUIJA (Valgast), dr. E. MILL (Tartust), dr. H. UUSTALU, nõukogu juhataja (Pärnust), dr. J. RIVES (Tartust) dr. E. WULFF (Tallinnast), dr. E. GIRGENSOHN (Tallinnast), dr. A. GLÜCKMANN (Nõmmelt).

Ülemises reas: dr. V. SAVI (Kuresaarest), dr. A. KROON (Järvamaalt), dr. J. HAHO (Rakverest), dr. H. SULG, Narvast), dr. O. SOO (Tallinnast), dr. V. JUSS, juh. I. (Tallinnast), dr. A. GLÆSER (Türilt), dr. M. ELLER (Tartumaalt), dr. J. KELDER (Petserist), dr. E. PIHLAK, nõukogu abiesimees (Tallinnast), külaline (?), dr. M. PÜÜMAN juh. I. (Tallinnast), dr. K. PFAFF (Tartust), dr. K. HOFFMANN (Narvast).

LOOMAAARSTIDE KONGRESSILT (9—11 aug.) Loomaarste ja nende külalisi

Fot. K. Akel

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA

Esimene seksioon

Fot. K. Akel

Istuvad (vasakult): R. LAGRUM, K/s. „Eesti Unioni“ dir. Tallinnast, Soome konsul O. RÜTLI Tartust, Soome pääkonsul ja kaub.-tööstuskoja esimees Joakim PUHK Tallinnast, Krediit Panga dir. ja kaub.-tööstusk esimese sekts. esim. Peeter KURVITS Tallinnast, Kauba Panga abidir. K. KOPPEL Tartust, A/s. G. Scheel & Co dir. K. SCHEEL Tallinnast, Tallinna Linnapanga esimees, dir. J. L. JÜRIS.

Seisavad: Tartu Linnapanga dir. A. PAKOSTA, Tartu Panga dir. F. TANNEBAUM Tallinnast, Tallinna pankade ühingu ja kaub.-tööstuskoja I sekt. sekretär V. SIMSIVART, Valga Panga dir. K. VASSIL Valgast, Viru Panga dir. A. REMMEL Rakverest, K/s. „Hansa“ dir. G. JAANSON Tallinnast, E. Maakrediits. dir. A. KUBEN Tallinn., K/s. „Polarise“ dir. G. MIRLIEB Tallinn., Pärnu Krediitp. dir. P. HIRSCHFELDT, Põhja kindl. a/s. dir. G. REUSS Tallinn. ja E. Laenu. abiesim. J. REINTALU

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA Laevasõidu seksioon (pildil puudub 5 liiget).

Fot. K. Akel.

Istuvad (vasakult): Insener E. MASIK Tallinnast, „Merilaid ja Ko“ dir. ja seksiooni juh. I. H. SOONE Tallinnast, Tallinna Laevaühisuse dir. O. TOOMARA (e. Treilmann), seks. esimees, K. UUSMAN, seksiooni juh. 1., Pärnu laevaomanik J. MICHELMANN.

Seisavad: J. RAUDSEPP Tartust, J. TEÄR Kuresaarest, seksiooni sekretär J. AKMAN Tallinnast, kapt. J. LOOSBERG Tallinnast, Tallinna Laevaühisuse dir. H. NEUHAUS, dir. ins. J. BERG Tartust, G. Sergo & Ko. rannasõidu liinide juhat. G. SERGO Tallinnast, T. KAIN Tallinnast ja A. TOMINGAS Tallinnast

LUULETAJA

INN Reburaik on päris korralik inimene. Ei joo, suitseta. Igatahes pole suur suitsumees ega joodik. Ja tütarlastega ei tee üldse tegemist. Sõnaga — tal ei vea armastuses.

Siis aga muutub ta äkki. Nagu üle öö.

Sõbrad ja tuttavad raputavad pääd. Kahju noorest inimesest! Peatub tänaval iga vastutulejagi ehmunult. Lapsed puhkevad nutma tema lähenedes. Jultunumgi koer pöördub vaistlikult eemale. Saba tõmmates jalge vahele, pöörstab silmi.

Lihtselt — nagu peletiseks on muutunud senini korralik inimene. Oma kaaskodanike silmis.

Nimelt: ta hakkab kasvatama juukseid. Kuni nende ammukärpimatud otsad torkuvad talle juba krae vahele. Ja nimetab end siis luuletajaks.

Koos sellega irdub kõigest maisest ja igapäevasest. Alati n jub nüüd kuskil kõrgemas, ebamaisemas maailmas. Hajameelseks muutub, korratuks. Kõigepäält rõivastuselt lohakaks. Vähihmagi kõhkluseta jõuab veendumusele, et võib kingi kanda ka siis, kui neil pole ainsatki tervet kohta. Sokkidest ent vajaneb kindlasti kanda vaid sääri. Kuna muu osa jalust varjavad kingad nagunii. Samuti arvab olevat mõttetuse puhastada või paigata ülikonda. Ning hoopiski pole oluline, et krae ja kaelaside peavad olema just kaelas. Ega mitte kuski toanurgas, sängi all.

Sellest kõigest veel vähe. Igapidi otsekui sünnib ümber. Jooma hakkab. Kohvi enamasti, kuid kangematki. Tõmbab paberossi, kui just keegi pakub. On puhastverd boheemlane, nagu ütleb ise.

Päele muu tunneb end hädavajalise liikmena kõigi kirjameesti keskel. Sattudes juhtumisi kellegagi keskustellu, kõneleb ainult kirjandusest. Iseteadvalt ja tähtsalt. Ega salli vastuvaidlusi. Solvub, kui ei olda temaga samal arvamisel. Kas siis Mait Metsanurga tundeluulest. Või Marie Underi uusima seiklusromaani hindamisest. Välismaa kirjanduseski on täiesti kodus. Saksa suurt luuletajat Richard Wagnerit peab oma isikliikuks sõbraks. Venelasist olevat isegi tihedas kirjavahetuses humorist Ilja Muro-metsaga.

Kord üks väljakannatamatuid sõpru juhib jutu pisut ebameeldivale ainele. Nimelt polevat ju Inn luuletanud veel ridagi.

— Kuidas siis on — oled luuletaja, aga ei ole ka? pärib.

— Päh! Väike viga. Aega pole jännata säherduste tühiste asjadega. Otsin alles oma esikkogule kuulutusi, ilma ei tasu ära praegusel ajal. Mis mõte on siis hakata ennem luuletama? sipleb Inn välja piinlikust küsimusest.

Hiljemini endamisi vajub aga mõttesse. Et kas see luuletamine iseendast ongi nii tühine? Lihtne ja kerge asi? Peaks katsetama õige nalja pärast, arvab. Ja otsustabki raske seesmise võitluse järgi hakata pääle juba järgmisel päeval. Noid järgmisi päevi ent möödub nädal, või enamgi. Ennekui Inn ühel pärastilõunal siiski sammub kodu poole. Kaenlas pakk paberi, sullepäade ja sulgedega. Taskud punnis tohutuist tindipotest.

Koju jõudnud, teeb enda arvates kõik vajalised ettevalmistused. Siis istub laua taha. Sullepää haarab kõvasti pihku. Kastab vastse sulle suus märjaks. Sopsab tindipotti. Suleb silmad ja jääb ootama inspiratsiooni. Tunneb, kuidas pääs juba suriseb midagi omapäraselt. Kõrvus ja meelekohis vasardab.

ORMI KIVIRÄHK

Kuulatab.

Madal ja kitsas tuba on vaikne. Ümberringi samuti. Ainult kõrvaltoas uinutab korteriperenaine magama oma poolpimedat kassi. Soiub kurvalt ja igavalt mingit unelaulu. Naaberkorteris kopsib kingsepp pooltaldu. Ajavaiteks söimab naist.

Kõik see ei häiri ega inspireeri Innu. Ootab edasi. Oodatu ent ei tule ega tule. Heites pilgu kellale, näeb: on istunud ligi kolm tundi. Ja ainukese tagajärjena on paberipoogen ta ees ikka veel täiesti puhas. Tuba täis puupuru ja pilpaid. On närinud ära terve oma sullepäade tagavara. Viimane on parajasti käsil. Ei vähimatki abi. On vaid vastikum närida. Ei maitse miskipärast.

Kargab siis tulivihaselt püsti, väljub. Juhtumisi elab lähedal pargile. Võtab suuna sinna.

Saabunud, otsib varjulise ja üksiku pingi. Istub. Kuid ei tule kirjutamisest välja siingi paraku. Sest viivu aja pärast laskuvad samale pingile kaks tütarlast. Ja just tuttavad õnnetuseks.

— Hoo, isand Reburaik! Kas luuletate? Laske aga käia, ega meie ei sega. Me ainult vaatame päält, kuidas see luuletamise asjandus õige käib, siristavad läbisegi.

Inn tõuseb.

— Lõpetasin parajasti, ütleb, pole aega enam. On tarvis minna kuhugi...

— Läheme koos! Lugege te pääst neid... Aga on ka ilusad, mis? antakse nõu.

— Ei loe kunagi kellelegi oma värssse, sõnab pahaselt.

Tõusevad tütarlapsedki pingilt. Hakkavad kolmekesi koos liikuma linna poole. Norivad Innu ja painavad, et lugegu siiski. Inn puikleb meeleheitlikult vastu — ei taha, ega loegi.

Jõuavad parajasti mingi kivimaja ette. Inn peatub — siia peabki minema sisse. Tütarlapsed lahkuvad kurvalt. Inn astub rõõmsalt majja. See on täiesti võõras. Polnud ju vaja minna kuhugi. Tahtis vaid vabaneda niimoodi.

Seisab minutit viis eeskojas. Uurib ajaviiteks elanike nimesid tahvlilt. Kangestub. Välgkiirelt hüüb tänavale. Väriseb, hambad lõgisevad hirmust.

Oli leidnud ikka kohta, kust otsida kaitset. Maja, kus elutseb tervelt kolm võlausaldajat. Kõige jultunumad just.

Vaatab ettevaatlikult ringi. Hingab kergendatult. Pole tütarlapsi nähagi enam. Kuid samal ajal väljuvadki majanurga tagant. Need kaks piinajat uuesti.

— Me arvasime kohe, et jukerdate niisama, naeravad.

Vandudes kargab Inn möödasõitvale trammile. Järgmises peatuses maha, et poleks pileti ostmist. Pageb kiiresti. Tõukab tänaval inimesi pikali. Autodel astub porilaudu lössi. Hobuseid hirmutab peruks. Peatub hingeldades alles kuskil linnaveeres.

— Nüüd olen kindlasti lahti saatanaist, ohkab.

Pühkides higi laubalt, märkab, et on peatunud just asutuse ees, mida rahvasuu kutsus kõrtsiks. Pikemalt

UNUSTUSE SAAREL

ME hõljusime üha ja hõljusime lainete vahusel turjal. Ikka edasi ja edasi hõljusime. Ikka edasi ja edasi. Ja tuul, meretuul tõukas meid. Ja oli nii kerge, nii lõbus, nii hää! Nii hää!

Su varbad roosatasid valges vahust ja su juuksed lehvisid tuules. Huarasin peoga laineilt vahtu ja päikese kulda ja puistasin su roosa keha, su täiusliku keha, su juuksed, su rinnad, su huuled päikese kullaga ja lainete vahuga. Sa naeratasid. Päike säändas su silmades, su õlgadel, su rindadel, su juukseis. Ja ikka kiiremini kihutasime lainete turjal. Ikka kiiremini.

Me kehad õhetasid, roosatasid ja jahe meretuul karastas meid. Kajakad lendasid vahel me õlgadele, mõni saar, mõni purjek kohtas meid. Meie aga söötsime pöörases kiiruses. Meie aga söötsime ja vaikisime ja olime valitud. Ees sinetas. All sinetas. Üleval sinetas. Lõpmatu, lõpmatu sina...

Siis tõstis meid murdlaine oma vahuste pihkudega üles kaljusele saarele. Väike oli too saar, aga tema kaljud olid kristalsed ja säändades murdusid päikese kiired nende koopais tuhandeks värviks. Üksindus oli ümber. Ainult tuuled laulsid mitmehääleliselt ja ainult meri mühises ning allikate hõbedane vesi nürises kõlisesedes mööda kaljusid.

Me hüplesime. Me suudlesime. Mänglesime. Suplesime. Uinusime. Ja olime õnnelikud. Aeg lendas, aeg rattas, aeg kadus hõnnitus kiiruses. Hõnnitus kiiruses kadus aeg.

Kaua vaatasid, sina mu otsa ja su silmad ütlesid: „Mina tahan su südant!“ Ja minu silmad vastasid: „Võia, võta!“

Lendas lumivalge kotkas sinisest kõrgusest ja laskus mu rinnale. Vajutas hõbedased küüned mu tuksuvasse lihha ja nokkis oma kollase nokaga välja mu südame. Võttis selle oma hõbedaste küüntega ja tõstis hellalt su roosale peole. Leekivpunane veri nõrgus su sõrmilt ja tilkus kaljude violetile...

EEDA KOOK Fot. Lui Kriisa
Farmatsöit. Avaldanud luuletuskogu „Päikesesse!“

Tõusis sinine murdlaine lumise harjaga ja tõmbas sinu oma õlale. Ikka kaugemale, kaugemale hõljus su roosa keha valges vahus. Punane veri nõrgus su sõrmedelt sinisele veele. Sa kaugesid juuste mustade lehvides, kuni kadusid lõpmatuses.

Kriitvalgena seisin Unustuste saarel ja vahtisin sulle järele. Ja kriitvalge kotkas lendles üdal ja meretuul hundas mu rinnas kui tormibois...

Eda Kook

arutlemata astub sisse. Teab, et on veel mõnikümmend senti hinge taga. Järgijäänu tindi ja paberi ostust.

Maha joob enese nüüd. On põhjust, et juua.

Vast kesköö paiku astub Inn uuesti tänavale. Koju taarub. Endamisi ümisesed mingit viit. Pentsik, kuidas hakkab pähe mõnikord joomine. Ja jalgadessegi, mõtleb. Ning taarub edasi.

Jõudnud muidugi lõpuks koju, istub kohe laua veere. Tunneb, et nüüd vast läheb kirjutamiseks lahti. Poeemi kirjutab kindlasti, arvab. Kui mitte paar-kolmgi.

Kuid millest? Millest kirjutada? Seda Inn ei teadnud.

Toas vaatab ringi. Pole kirjutada millestki. Pingutub kuulama. Kõikjal on vaikus. Kõrvalkorteris kingseppi enam ei kopsi saapaid. Naist peksab nüüd. Ülal keegi norskab nii raskelt, et terve maja võppub. Prahti ja tolmu sajab laest.

Kuid mida kirjutada sellestki? Ah, tühja ka, kirjutab ükskõik millest. Kirjutab ei-millestki!

Istub Inn toolil laua ääres. Kihleleb. Sest kaua's inimene ikka võib istuda kõval toolil? Valus hakkab kuski pikapääle. Peab tõusma paratamatult.

Tõusebki. Ronib süngi kõhuli. Tindipoti säeb padjale püsti. Edasi kirjutab. Oigemini — tõmbab maha rohkem, kui suudab kirjutada. Ikka ja uuesti algab oma poeemi:

Mu ümber vaikus hirmus, kole
ja süda sees on ärarääkimata hale...

Ei saa kaugemale. Kirjutagu Inn seda, kas või kümendat korda uuesti.

Päälegi tunneb lebedes süngis, kuidas kõht kipub vajuma üha allapoole. Madalamale pääst, jalust. Ja torise-magi hakkab. Liig pehme vist on süng kirjutamiseks, leiab Inn põhjuse.

Kolib üle põrandale. Laskub kõhuli. Edasi kirjutab. Tõmbab maha ja kirjutab.

Kaua on kirjutatud, ei tea hiljemini ise ega keegi muu. Hommikul vast leiab teda põrandalt magamast perenaine. On ajanud õõsi ümber tindipoti. Määrinud tindis käed ja silmanäo üleni. On mustem kui kurat. Kui see on nii must, nagu räägitakse.

— Küllalt! karjahtab ärganult ja vaadanud peeglisse.

Välja tormab toast. Otsekui oleks nüüdsama hullunud. Tänavale jookseb. Kuhu siis, ei taipa perenaine.

Õhtu eeli alles tuleb tagasi. Kummardub pidulikult. Rahulolust säändava näoga kergitab uut kübarat. Selle alt paljastub äsja puhtaks pügatud pää.

— Noh, nüüd olen jälle korralik inimene! patsutas rõõmsalt perenaise käsivart.

Ormi Kivirähk

Tallinna linna Naiskutsekooli 1935 a. kevadine lend

Fot. Parikas

706 kutseoskusega naist Tallinna Linna Naiskutsekoolist

ESMAKORDSELT kohata Tallinna Linna Naiskutsekooli õpilasperet on päris üllatus. Millised hariduslikud vahed! Nõuetavast algharidusest kõige vähem, kõrvuti algkooli lõpetanu lapsiku näoga kuulab teoreetilisi aineid tunnis keskkooli lõpetanud noorus, ent samas täiseas... ülikooli diplomiga daam. 67% õpilastest on üle algkooli päämiselt keskkooli haridusega. Ülikooli diplo-

miga on praegu 4 õpilast, mõned — ülikooli pooleli jättnud. Keskmine õpilase vanus: 17, 18. Ent on ka 30-aastaseid ja vanim õpilane oli 54 aastane. Rahvuselt on domineeriv eestlane, on aga ka venelasi, palju sakslasi, rootslasi, juute, keda kõiki koheldakse üheväärselt. Sellest kirjust rahvaperest tingituna tulebki, et meie kutseharedusega inimene rakendab vahel omi teadmisi kas või Viinis, nagu see ühel juhul teada.

Tallinna linna Naiskutsekooli töid

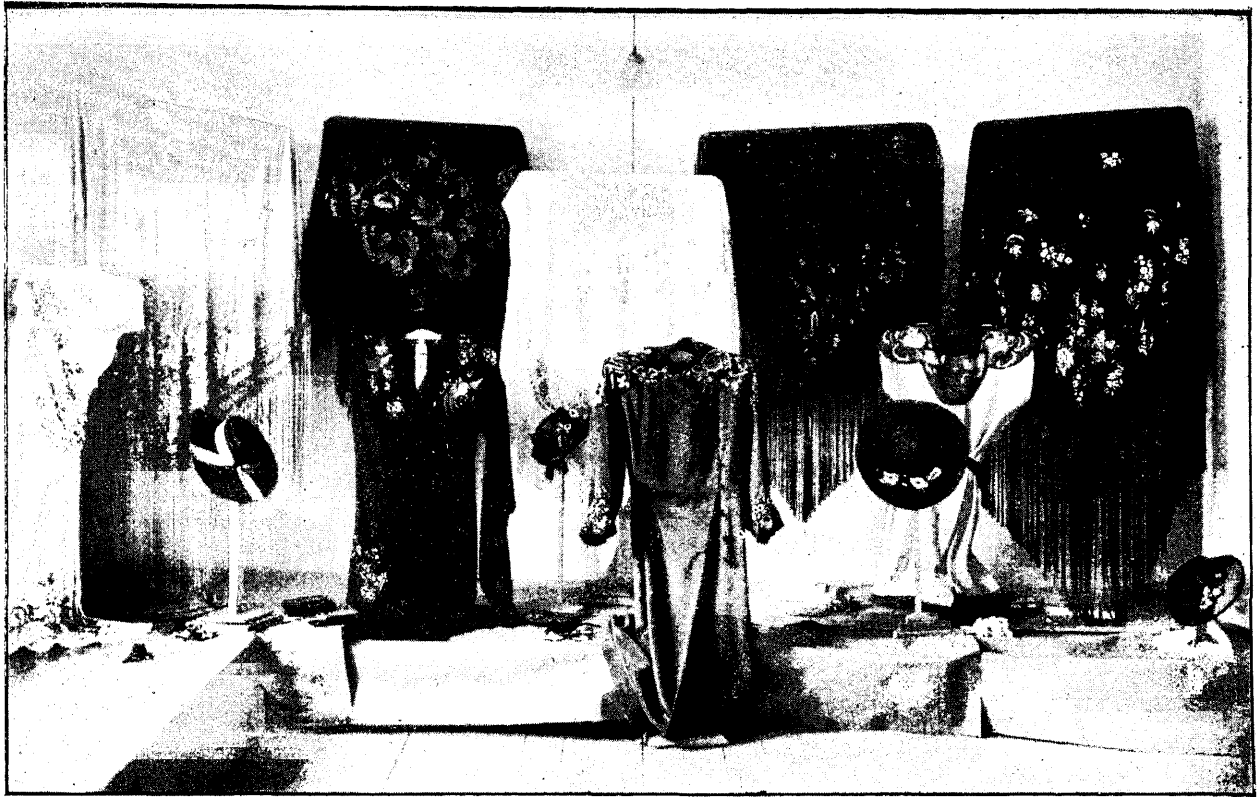
Fot. Parikas

Õpetada on Naiskutsekoolis raskem kui mujal, sest üldaine teenib siin praktilist, taotledes rakendatavat eesmärki. Ajalugu pole mitte eeskätt inimeste põliste sõjatoruste jälgimine, vaid kultuuriajalugu, moeajalugu. Kirjandite teemad: kutseainete rakendus. Keelt õpitakse kohe lahti lütes moežurnaali, kust omandatakse ametialane leksikon.

Kool elule, endale, ühiskonnale — nii iseloomustaksin seda üleeestilise tähtsusega õppeasutust. Siin ei õpita midagi ebaolulist, rakendamatu. Energia kulu katab saadav tulu. Energia kaotsi ja tuuldeminekut, nagu üldhariduslikus koolis, ei ole.

Kooli õpetajaskonna moodustab juhataja õpetajatega. Õpetajaid on üldse 28. Enamik neist on täiendanud end oma erialal korduvalt välismaal. Juhataja ise, pr. Anni Varma, on saanud erihariduse Helsingis, Pariisis ja tutvunud kutsekoolidega veel Viinis, Zürichis, Brüsselis, Stokholmis ning Oslos. Käesoleva artikli trükkimise ajal viibib pr. Varma Eesti esindajana Stokholmis, kus tal Põhjamaade kutsekoolide kongressil kanda ette referaat: *Kutsekoolide areng Eestis ja nende tegevuse suund*. On kutse-literatuuri rikastanud raamatuga õmblemise üle, mille II jagu praegu kirjutamisel.

Selle kooli on lõpetanud 1923/24. a. 64 õpilast; 1924/25. a. 57; 1925/26. a. 63; 1926/27. a. 71; 1927/28. a. 55; 1928/29. a. 65; 1929/30. a. 72; 1930/31. a. 58; 1931/32. a. 54; 1932/33. a. 46; 1933/34. a. 56 ja 1934/35. a. 45 õpilast, kokku (aastast 1923—1935) 706 naist.

Tallinna linna Naiskutsekooli töid

Fot. Parikas

Tallinna linna Naiskutsekooli töid, kõik kooli näituselt

Fot. Parikas

MAURICE MAETERLINCK

Mu koer suri

MÕNI päev tagasi suri mu koer, noor bulldog, oma lühida oleluse kuuendal aastal. Tal polnud mingit minevikku, ta targad silmad avati vaid, et silmitseda imetelles võõrast maailma ja armastada inimesi, siis sulgesid need silmad uuesti surma salapärasel ülekohtus.

Tal oli vägev võlvitud laup, umbes nagu Sokratesel ja Verlaine'il, väike tõmpnina, mis seisis püsti nagu rahulolematu jaatuses, suu all paar laia, ühtlaselt rippuvat lotti, mis andsid ta pääle ähvardava, võikalt sapise, mõtliku ilme ja kolmnurkse kuju. Ta evis ehtse loodusliku koletise ilu, mis oli täpselt arenenud ta liigi sääduste järele. Ja milline siiralt-tähelepanelik, võltsimatult süütu naeratus tulvil armastusküllast alistumist, piiratud tänulikkust ja takistatut andumust helkis vähimagi hellituse puhul selle tore-inetust lõustast. Ei aimanud õieti keegi, millest see tuli. Ustavaist, leebeist silmist? Kõrvust, mida ta tähelepanelikult teritas, kui temaga räägiti? Või lustakast sabatüvikust, mis liputus kere teises otsas, et väljendada kirglikku, sisimat rõõmu, mis täitis väikest looma siis, kui talle sai õnn osaks tunda jälle kord selle jumala kätt, kellele ta oli end pühendanud. Ja vahel polnud tee sugugi käsi, vaid lühike pilk, väike sõna, mis paisutas ta rõõmu joovastuseks.

Ta oli pariislane ja evis kõik selle elegantselt-lohaka, filosoofiliselt kergemeelse suurlinlase pahed ja eelised. Siis aga olin ma ta kaasa võtnud maale. Häädal pakusudel käppadel, mis teda, ebavalmina ja näotuna, kandsid üle ta noore elu läbiuurimatute radade, puhkas pehmelt vägev, tõsine, tõmpninane ja näiliselt mõtteraske pää.

Sest sel kõval ja pisut raskemeelsel pääl, mis sarnanes ülepinguldatud lapse omaga, tuli parajasti hakata vastu võtma rusuvat tööd, mis koormab iga aju ellu astumisel. Tal tuli viie või kuue nädala jooksul läbi töötada küllaldane kujutelu maailmast; inimene, kellele tulevad kasuks kõigi esivanemate tunnetused, vajab kolmkümmend kuni nelikümmend aastat, et saavutada kehva maailmavaadet, üksildane loom peab mõne vähese päevaga lähendama kõik maailmamõistatused ja arvatavasti evib tema maailmavaade õiglase kohtuniku silmis sama kaalu, kui meie oma...

Ta uuris maad, mida võis kaapida ja tuhvida ja mis vahel eneses varjas hämmastavaimaid asju; põlastava pilguga sai ta jagu sinitaevast, mis ju ei olnud ei söömiseks ega haistmiseks, ja asus halja muru ja järve peegli juure. Temast sai pikkamisi kütt ja ta õppis ahnelt jahipidamise mitmesuguseid viise, kuidas püüda laululinde ja hävitada kasse, ta mõistis peagi heledate päikeselaikude väärtust puhkekohtadena ja keldriavauste tähtsust pelgupaikadena. Ta pani tähele, et rumal vihm ei oska tungida majadesse, ja et tuli on eemalt hää, lähedusest aga hirmus. Ta koges valuliselt, et talle, karjamaid ja ka vahel teid külastavad olevused ähvardavad sarvedega, kes hoolimata oma hääsüdamlikkusest, reageerivad juhuti väga ebasõbralikult uudishimulikule nuusutamisele. Kõige raskem oli käidelda jumalaid, lubati vaid harva seda, mis taheti, ei tohtud kunagi kööki jääda, kuigi viimane on jumalatekodu eelistatum ja meeldivaim koht. Raske oli ka mõista, miks olid ukсед tähtsateks ja tujukateks võimudeks, mis juhtisid vahel õnnele, vahel aga igatsevaima kiunumise pääle vaatamata jäid nõngeilt suletuiks; ka oli mõistatuslik, miks alati parimad ja võrgutavaimad naudingud padades ja kastruleis jäid kättesaamatuiks, kuigi tihti nende ahvatlevad lõhnad tõusid tõmpninana. Ja isegi loomulikemate tarviduste rahuldamine tekitas raskeid konflikte; miks ei tohi tarvitada toolijalga või sirmihoidjat tänavakivina? Jumalate stuudium oli kõige raskem.

Mida mõelda lauast, mil seisavad valveta oivalisemad võrgutused, mida ei tohi aga süüa; mida korvtolist, millele ei tohi puhkama heita, mida võõrastest vaenulistest koertest, keda ei tohi tervitada urisemisega ega sakutada? Palju arusaamatuid, ebaloogilisi ja mittevajalisi käskke, ohte, keelde, probleeme ja mõistatusi tuli reastada ülekoormatud ajus.

Ja siis kohustused. Jumalad on heitnud magama ja ümberringi valitseb pilkasus, vaikus ja õõ kohutav üksindus. Kui väiksena ja nõrgana tunneb ta ennast selle müsteeriumi ees! Ta tunneb läbi pimeduse hiilivaid, lähenevaid vaenlasi. Ta ei usalda isegi seda, mis on päeval kodune, ei puud, tuult, aeda ega maja. Ta tahaks pugeda oma pelupaika, aga ta peab valvama. Peab vähimagi

heli pääle vastu astuma nähtamatule vaenulisele ja katkestama vaikuse, mis lasus maailmal. Noor väike koer ja ürgigavene lõpmatu vaikus. Ja siis juhib ta oma hoiatushüüdega hädaohu iseendale. Ja kes olekski vaenlane, kas mõni jumal või tema jumala vend, keda ta peab kaitsma, ta kargab talle kallale ja puurib oma teravad hambad jumalavallatult inimlikku lihha. See on suurim, esivanemilt päritud kohus, mis on vägevam kui surm ja surmahirm, mis on vägevam kui jumala sõna.

See on ta kohus, põlvnev eelajaloolisest lepingust, mille sõlminud esiisa koer esiisa inimesega ürgmetsades. Aga see pole kaugeltki enam nii lihtne nüüd, mil lahkusime metsadest ja järvedelt ja kus meie koopa asemel varjame end majades. Tookord olid maa ja koobas kindla-piirdealine ala, ja kes lähenes, kes end liigutas lagendike ja metsade serval, oli kahtlemata vaenlane!

Tänikul oli see hoopis teisiti. Tuli sammu pidada tsivilisatsiooniga, mida raske oli tunnustada; tuleb teha nägu, nagu oleksid kõik arusaamatud asjad mõistetavad. Tema jumalal, kes varem valitses, oli käskijaid, kes lõhnasid vaenlase järele. Nüüdsetel vaenlastel olid tänaval, majakoridores ja tubades samad õigused — kui isandal ja koeral. Kõike seda ja palju muud õppis koer raske südamega ja näiliselt pole ta sugugi rahul maailmaga. Kas tuli siis imestada, kui ta kõigi nende arvukate probleemide ees näis vahel mõtlik ja kui ta mahe, malbe pilk läks tihti nii sügavaks ja tõsiseks, nii mureraskeks ja tulvil lahendamatuks küsimusi?

Kahjuks polnud tal aega lõpule viia pikka ja rasket ülesannet, mille esitas loodus tema vaistule, kui see pidi tõusma teisemale kõrgusele. Salapärane tõbi, arusaada-

Kirjaniku lapselaps: P Grünfeldti tütre tütar Eevi (Nõmmelt)

matu haigus, mis röövis sadantetena noori koeri, lõpetades minu koera saatuse ja õnneliku kasvatus. Ja nüüd puhkab niipalju tunge valguse poole, niipalju lõõma armastada, niipalju julgust mõistmiseks, niipalju armast rõõmu ja süütut meelitamist, niipalju hääid, ustavaid pilkusi, mis tõusid inimese poole ja palusid abi ülekohtuse surma ja halastamatu valu vastu, niipalju nõrku reflekse mingisuguse maailma põues, mis ei kuulu enam meile, niipalju inimlikku harjumusi puhkab nüüd nukralt õitsva sireli all külmas mullas aia lõpus. Mu koer on surnud...

Prantsuse keelest H. H.

Hr. K. Akel tedrejahil Keilas

Ervin Liibo

Üle enda

Pea jõudma üle enda
ma saatuse õõitlusteel,
Ja jõudes pean tundma, et lendan,
ja haarab mind maine neel. „

Nii vähesed üle enda
küll jõuavad vaimu-teel,
sest hulkadel kannatushinda
veel vaene maksuma on meel.

Ja kuhu viib üle enda
me mõtte-, me siidameteel?
— Kas siis kuldteebadel lendab
me ihk üle tuhande vee?

Kuid aeg mull' kõneleb tasa
mu isade, vendade teest,
mis üle enda viis kaasa
neid kodu ja sünnimaa eest.

Viib üle enda mu kaasa
kui vaja — ka õhvirtee,
et kodumaa vabadus-aastal
jääks — üle enda me tee.

Kiri prl. Kurfeldtile

Eestlaste tantsulisest loomingust

EMIL PIRCHAN: „TANTSITAR“

EESTLASTE vana, oma tantsu alahindamistele vastu asunud, tuleb mul jälle seda teemi puudutada — reageerida prl. Justa Kurfeldti poleemilisele kirjutusele

Olionis nr. 13. Sedapuhku prl. K. tõmbab vaidlusraamid üsna avaraiks: lõuna-, ida- ja põhjamaa rahvaid reastades kunstiliste võimete järele, nagu malemängija oma nuppe, kusjuures ta lausub, et põhjamaa rahvad (seega ka eestlased) „ei leia oma rahvuskarakterile täielikult adekvaatset väljendust tantsus, ei vist ka üldse kunstis...“

Prl. Kurfeldt, kas säärane Teie kõiketeadmine ei tundu ülepakutuna? Kust võtate selle, et põhjamaa rahvad (mis viimasel ajal päälegi teistest eelistatuimaks tunnistatud!) on kunstides teistest taga? Kas ei avaldu säärases võrdlevais hinnanguis enne-kõike iseteadlikku asjaarmastust, mis ei tarvitse tõsiselt võetud saada? Sest näiteks just inglise kirjandus evib esikoha maailmakirjanduses, millest kaugele maha jäävad lõunamaalaste, ütleme itaallaste ja hispaanlaste omad. Ja kes oma rahvuskarakterit kunstides on avaldanud nii ilmekalt ja plastiliselt kui inglased? Ja kas meiegi — kuigi noore rahvana — ei leia küllalt oma rahvuskarakterile väljendust kirjanduses?!...

Edasi, kindlasti on lubamatu deklareerida: „... ei tohi me teha endile liig suuri lootusi (rahvatantsu) mõju suhtes lavatantsu arengule ja rikkastamisele“, mida aga teeb prl. Kurfeldt. Elmerice Parts üle aasta tagasi asus suure andumusega rahvatantsu kaudu tunnetama oma uut stiili, meie uut estraadtantsu, kuna usutavasti ta jõudis seesmisele veendele, et rahvusvaheline tantsustiil ei anna meile midagi, mis teeb meist vaid enda epigoone.

RAHVATANTSU

Fot. K. Akel

Üllaste riigirendi-talu Läänemaal

Fot. K. Akel

VÄGIKAIGAS

HÄRJAVEDU

Fot. K. Akel

Kas Teie, prl. Kurfeldt, tunnete ennast kutsutud olevat lugupeetud tantsitarile ja pedagoogile E. Partsile siin „ei tohi!“ lausuma?

Vastupidiselt teie sääraستهle hoiatustele, ajal, mil meie lavad ja tantsustuudiod viljeldavad kord Labani-Wüigmanni, kord nende-teiste balleti-suuruste epigonismi, ei jää üle muud kui rahvatantsu algupäraste elementide elustamise kaudu otsida vabanemist viimasest, kui algupärane oodetud suuranne enne meie kunsttantsu puhastustööd läbi ei vii, luues eesti kunsttantsu kooli.

Ei saa vist ka pahiaks panna minu poolt lausunud nõuet: kui võetakse kõneaineks rahvatantsu küsimus, siis on tarvilik aine enam-vähem ülevaatlik tundmine.

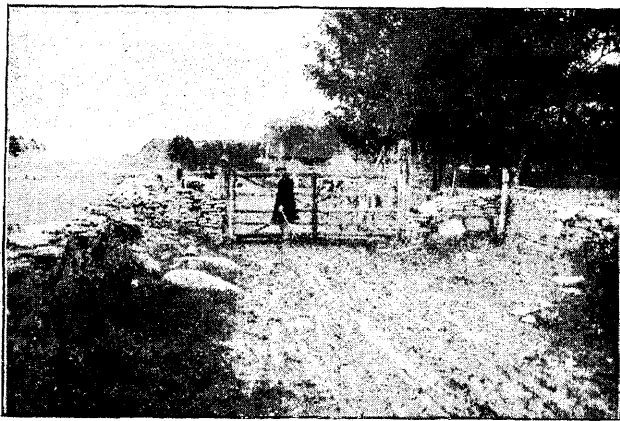
Teie, prl. Kurfeldt, kuigi olite ise ka varemalt tantsija (või just selle pärast!), ei taha tunnistada eestlasele ei minevikus ega olevikus kõneldavaid tantsuvõimeid. Jätame seekord eestlase tantsulise mineviku, see küsimus on liialt lai seks, et antud kohal seda küllaldaselt puudutada. Kõneleme olevikust. Vist olete minuga ühel arvamisel, et lavakunstides tants on neid, mida vastuvaidlematult iga teater võiks omale soetada. Tants on ennekõike — kooli viil. Tantsukunst on kõrge olnud vaid rikkaste kuningakodade juures. Ja ei ole mingit kahtlust, et rahaga võiksime kümne aasta kestel soetada endile balti

riikide parima balleti. Sulgege tantsus esirinnas sammuva mõne riigi-rahva tantsukoolid ja teatrid, ning see rahvas otsekohe langeb kõrgelt tantsu tasemelt alla. Tants on kord ala, mis end iial pole renteerinud ega aineliselt kannud. Tantsule seega tuleb läheneda teistelt alustelt ja eeldustelt.

Vastuseks, prl. Kurfeldt, teie üldhinnangule, et eestlane nii väga andekas tantsus ei ole, kinnitan ma vastupidist. Olen vaadanud seltskondlikke tantse nii linnas kui maal. Ja uskuge mind, eestlased tantsivad võrdlemisi hästi, rütmiliselt ja kindlalt. Mul on tekkinud isegi veene, et keskmiselt eestlased tantsivad ilusamini kui keskmiselt tantsukuulsad venelased; et eestlane tantsulis rakendusis on eriti tugev. Kas ei kinnita seda meie tantsijategi esinemised, kellede tugevam külge alati on olnud tõlgitsusoskus, väljendusmitmekesidus ja tantsude leidlikkus! Vähem on neis haaravat temperamenti, milles neil on tulnud jääda alla slaavi annetele. Seega, just karakterit on meie tantsus palju. Et see pole kannud niivõrd rahvuskarakteri pitsatit, on seletatav meie kunsttantsu noorusega, selle selgitamata põhialuste ja puuduvate tähistega. Aga vahest on ka siin juba aeg täis?

J. Pert

TRÜKIVIGADEST

ÕUEVÄRAV (Ülgaste, Harjumaa)

Fot. K. Akel

IGA elukutse, amet nõuab pidevat korralikkust, täpsust ja hoolt, kui tahetakse saavutada töös häid tagajärgi ja rahulolu. Eriti suurt täpsust ja terast tähelepanu nõuab korrektori elukutse. Tema silmad peavad olema eriti terased valvama, kas kirjaladuja või käsikirja kirjutaja ei ole kuidagi eksinud. Ta peab valvama, et esiteks kirjutuse mõte oleks vastav sisule, ja teiseks, et tinakirja laduja ei tekitaks vigu, mis ei tohi olla või mis kirjale võiks anda hoopis vastupidise mõtte. Lühidalt: töö peab trükist ilmudes olema vigadeta ja selge mõttega.

Eriti raske on korrektori amet ajalehe juures, kus töö käib väga kiiresti ja mõne minuti jooksul peab olema tehtud. Sääb võib korrektori hajameelsuse ja tähelepanematuse tõttu kergesti juhtuda viga, liiasti selliseid vigu, millistel võivad olla piinlikud, mõnikord isegi rasked ja halvad tagajärjed. Ütleme näiteks, et vene ajal oleks mõnesse lehte korrektori tähelepanematuse tõttu sattunud selline viga, et sääb „suurvürst“ asemel oleks seisnud „suurvorst“ — mis oleks olnud siis selle vea tagajärg?!

Korrektori amet pole kerge. Ta peab ise kirjatöö mõtet jälgima. Ta peab ta ka läbilugema täpselt ja niitelda tähttähtelt. Mõnikord peab ta mõnda tööd lugema kolm ja veel enamgi kordi, et saavutada vigadeta kirja.

Vahel on mõne keerulisema ja tähtsama töö juures kaks, kolm või enamgi korrektorit, näiteks sõnaraamatute juures, milles ilmub mitu võõrast keelt, niisama teaduslikkude tööde ja sääduseraamatute trükkimise juures.

Esimese trükiparanduse loeb harilikult autor ise, sest tema tunneb oma käsikirja ja käekirja kõige paremini. Teise ja kolmanda lugemise toimetavad juba korrektorid. Kuid vaatamata kõigele täpsusele, korralikkusele ja hoolle selgub töö ilmumisel, et trükivigu on ikkagi veel kahe silma vahele jäänud.

Nõnda oli kord Viinis piibli trükkimise juures viis korrektorit ametis, et saavutada vigadeta tööd. Kõik nad täitsid hooliga oma kohust. Aga kui piibel oli valmis trükitud, leidus selles ometi veel vigu, päälegi üks õige veider viga. Sel kohal, kus Jumal Aadamat ja Eevat abielu pannes ütleb Eevale: *Er soll dein Herr sein!* seisid nüüd: *Er soll dein Narr sein!* Kas oli see viga nüüd tõesti korrektoritele jäänud kahe silma vahele, või oli keegi laduja selle vea sinna veel pärast korrektorite tööd meelele sisse ladunud, — kes seda teab, aga igatahes tuli see piibli poogen uuesti trükkida, mis töö eksemplaride suure arvü juures üsna kulukaks läks.

Omal ajal, 1895. aastal ilmus Tallinnas August Buschi toimetatud nädalalehes *Eesti Postimehes* kaks nädalat täpselt kuulutus: „Raplas võtab *Eesli Postimehe* peale tellimisi vastu see ja see“ (ei mäleta enam kes). Kuulutus kadus alles siis, kui mina postkaardi kaudu Buschi tähelepanu sellele rumalale veale juhtisin.

Veel varem juhtus sama *Eesti Postimehega* Tartus trüki ajal Hermanni trükikojas äpardus, et trükiti lehte 500 eksemplari päälkirjaga *Eesti Postimees*. Muidugi oli viga sündinud trükikojas ja need eksemplarid tuli hävitada ning trükikoda oli sunnitud oma kulul trükkima uued. Eksitus oli tulnud laomurdja hooletusest. Tookord ei olnud lehe pää veel mitte valmistatud klišeena, vaid lehe nimi laoti puutähtedega, milliseid tarvitati ka müüri-lehtede trükkimisel. Nüüd oli *s* tähte vaja olnud ühe müüri-lehe jaoks ja see oli siis lehe pääst välja võetud. Lehe korraldamisel trükki andmise jaoks ei olnud murdja *s* tähe puudumist tähele pannud ja nii trükiti *Eesti Postimees*.

V.-IRBOSKA MAASTIK, nähtuna Truvori haua juurest

Fot. K. Akel

KALEVIPOJA SÄNG, Alatskivi-Päälsekivil

Fot. K. Akel

Omal ajal ilmus *Tallinna Teataja* kuulutuste küljel kuulutus, milles räägiti *Tallinna Teotajast*. Et sellised vead alati lehe toimetusele ja kaastööliskonnale vähematki rõõmu ei tee, on selge.

Keiser Nikolai kroonimise puhul juhtus ühele Peterburi vene lehele järgmine äpardus: Ta avaldas kroonimise kirjelduse osas järgmise lause: „Pärast mitropoliidi õn- nistust pani keiser oma abikaasale pähe teemantidega ülekülvatud *lehma*.“ Loomulikult pidi see olema *kroon*, aga vene *korona* oli siin asendatud sõnaga *korova*. Arva- tavasti vahetas laduja sõna lõpul *n* tähe *v*-ga. Kas kogemata või teadlikult — kes seda teab! Järgimisel päeval ilmus lehes õiendus: „*Lehma* asemel tuleb lugeda *kaaren*. Jällegi ühelaadilised sõnad: *korona* ja *vorona*. Vastutav toimetaja vallandati; rohkem ei õiendatud veidrat trüki- viga.

Möödunud sajandi lõpul juhtus *Olevikus* niisugune eksitus, et oli ühes jutus ühe lausega kas laduja hoole- tuse või „naljategemise“ tujus juhtunud paha viga. See andis lausele hoopis vastupidise, päalegi väga inetu mõis- te. Ilmus nimelt päeviku kujul kirjutatud lühijutt kellegi neiu sulest, ja selles jutus räägib päevikukirjutaja neiu oma onupojast, kellesse ta armunud. Jutus pidi lugema: „Kogu õõ olen ma nutnud, onupoeg Oskar ei pane mind tähelegi.“ Aga laduja oli lause kogemata ära moonutanud ja ka korrektor ei olnud, automaadina tähti lugedes, sõnu vististi tähele pannud. Äkki ilmus see lause trükist poo- likult, inetul kujul. Autor oli selle vea pärast väga õnnetu, ja õigusega.

Üsna inetu viga sattus ka *Postimehesse* eesti ajal, ühe mässu kirjelduse rasvasesse päälkirja. Muide, mõtet- muutvaid, arusaamatusi tekitavaid trükivigu võib ajalehis sageli silmata. Nii võis alles hiljuti ühest lehest mingisu- guse elutoa kirjeldusest lugeda: „Üleval seinal rippus *pult*.“ Kuidas saab *pult* rippuda seinal? *Puldi* asemel pidi olema *pilt*. Samal ajal teises lehes seisis: „*Diktaator* nõjatus *kuldile*,“ pidi aga muidugi olema *puldile*.

Nõnda võib laduja ja korrektori hajameelsuse või muu tagajärjel tekkida kõiksuguseid sõnavärdjaid, mis kirjas muidu ei tohi esineda. Lugeja saab tihti ise aru, et siin või sääl on tekkinud trükiviga (näit. *Saba Maa*, nagu kord üks provintsileht *Vaba Maad* tituleerides kirjutas), või et mõnest sõnast on jäänud mõni täht välja, aga kui lause on ikkagi saanud trükivea läbi teise mõiste, siis võib lugeja tulla ka arvamisele, et autor on võibolla just taht- nutki nii ütelda, nagu trükitud.

Ohtlik toimetustele on — masinaladu: tekib siia viga, siis tuleb tinna valatud rida terves ulatuses ümber laduda, kusjuures just paranduse tegemisel võib reasse jälle sattuda viga, koguni väga halb viga. Ja laost vigase tina- rea kõrvaldamise juures võib parandaja kogemata välja võtta teise rea ja selle asendada uuega, mis juhuslikult näiliselt siia sobib. Mõnikord parandamisel, kui ladu on juba trükimasinas, „saladuslikult“ kaob ka rida üldse ära. Nii s. a. *Olionis* nr. 13, lk. 428, teises veerus, ülalt 5 rea järele lauses: *Sest viimased nagu näita* puudub rida: *vad andmed, on nähtavasti palju suutelisemad mõist- ma* (kirjanikku jne.).

Teatakse, ei olevat trükivigadeta ka ühtki stereo- tüüpväljaannet, milliseid ometi vägagi hoolikalt „trüki- kuradeist“ (või „trükisigadest“, nagu meie trükikodades ka räägitakse) absoluutselt vabastada püütakse. Nii jääb trükivigadest vaba ladu veelgi — teatud määral ideaaliks?

Millise olukorra võib veel luua eksitus tähega, näitab juhtum, kus ühe ajakirja lattu sõna *targad* (ühe linna omavalitsuse tegelased) asemel, tähtsuseta vea paran- duse juures lauses, uus, aga jõe viga oli tek- kinud: *vargad*. Juhuslikult toimetaja ise kontrollis veel kord ladu, mis oli juba trükivalmina masinas, ning avas- tas selle vea (mis avastamata oleks talle võinud tuua suure ebameeldivuse).

Sellest kõigest nähtub, millist tähelepanu ja hoolt nõu- ab laduja, korrektori ja ka (vastutava) toimetaja elukutse. Neil on alatine sõda „trükikuradiga.“

P. Grünfeldt

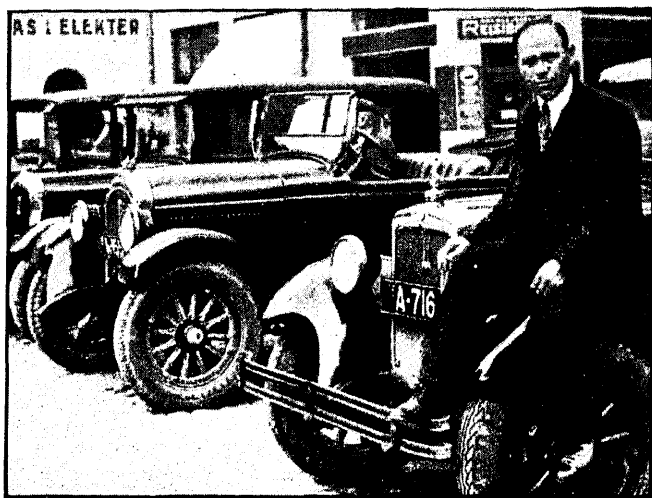

KESEK-EESTI TALUND

Fot. K. Akel

Masin moraalse revolutsiooni tekitajana

„Tu n'est plus rien“ — Sa pole enam midagi

Raekoja platsi taksod

Fot. J. Kalm

Selsab oma auto kõrval taksõjuht ANDRES REBANE, vabadussõjaaegne soomusautode kolonni vanem autojuht, päästis vaenlase tule all kraavist Eesti soomusauto. Oli pärast sõda aastaid siseministri ja töö-hoolekande ministri käsutuses autojuhina

Tuntud prantsuse kirjanik Rene Boylesve kirjutab omas „Tu n'est plus rien“ (Sa pole enam midagi):

MÄLETATE veel noid aegu, mil ei olnud autosid ja kus sõidukid liikusid sammu, uhkete daamidega, keda aega oli imetella, arvustada, äratunda ja teretada? Autod, — see on midagi suurepärast, kuid nad on loonud ruttava liiklemise, ühest kohast teise, ja nad ei saa selle igapäevase rivisõidu aegluse vastu, mil näis, et igal ühel veel on aega elamiseks. Vabandage mu kirjutuse tujukust, kuid mulle näib, et need masinad on vaid selleks, et meid suure kiiruga viia ebameeldivasse ajajärsku, sinna, kus praegu oleme... „Tea, et autod on osutanud tohutuid teeneid sõjas ja eriti hinnatavad on nad kiiruse seisukohalt“. Kuid nad osutavad ka samuti teeneid me vaenlasile. Üldse on teaduslikud leiutused — mitte segada teadusega, mis pälvib kogu meie austust — annud sõjale selle metsikuse ilme, mis tal ennem puudus, ja ma sooviksin, et mulle tõestataks, et nad teda samavõrdselt oleks kergemaks teinud. Olite tunnistajaks sellele meie kaasaegsete eputamisele siis, kui esimest korda nähti juhitavaid õhulaevu. Muidugi oli see ilus ja esimeste pilootide julgus võis teid vaimustada. Meenutage seda hüüdsõna Deauville'i murul, kui kaksteist aparaati saabus Havre'ist, kolmesaja meetri kauguselt, kõik roosad loojuva päikese kiirtes: „Rahu lendab!“ hüüdis keegi. Mina kehtasin õlgu murelikult, sest teadsin, et peab alati mõtlema hämmastava leiutuse puhul sellele, milliseks inimtapvaks otstarbeks teda kasutada võib. Inimene rõõvis ära taevatule; uus Zeus karistab teda. Inimkond leiutab rumalalt ja ekstaasi sattudes inimesitapvaid vahendeid. Ta tapab end maha õndsas naeratusega huulil, imeteldava teadusliku vahendi abil.

Juba ongi inimene annud voli masinale. Sõda, mis nüüd käigu, pole enam inimeste vaheline sõda, see on materjali võitlus. Inimene on alla jäänud: masin ületab ta. Algpõhjusiik intelligents paneb liikvele tohutud tõelised jõud. Usume ikka veel seda vana tõde, et tõeline jõud on mehelik vaprus, antiikne ja ilus julgus. On väikseks muudetud maailmas see ainsam, kes oleks võimeline saavutama täielist suurust: inimene. Inimvahvus, mille kiitmiseks oleme kultuse loonud, mida minevik õigustab? Kuid see on sõjateadusliku iseloomu tõttu — lubatagu pühadust teotada — muutunud alaväärtuseks! Arvestame oma julguse müstilise väärtusega ja saadame omi inimesi miljonite kaupa aparaatide rivi vastu. Austame, sajaneid kestnud eelarvamuste pärast mehi, kes end ohverdavad ja oma vahvuse tõendusid toovad asjatult, kuna sõjas paremini läheb sel, kes on paremini ära varjanud oma divisjonid gigantsete „haamer-nuiade“ taha. Äraka-sutatud teadus on toonud esile moraalse revolutsiooni.

Needides inimest, kes on siiski ennekõike hing, materjalise elemendi külge, on ta hävitanud kõik, mis oleks olnud lubatav suurtes mees-mehe-vastu sõdades. Üks kleenukas väike insener, oma raskekaalulise kahuri taga või oma kuulipildujaga, kolmkümmend meetrit betooni all, on enam väärt kui me toredad kangelased, kel oli sõda, õiglusmõiste ja valged kindad. Inimene, needitud sunnitööliseks mehaanika ja keemilise substantsi külge, peab sundima end inimesest äravõrutama. Tal on väga intelligentne ilme, kui ta on varustatud nomenklatuuri ja algebraga: jah, ta võib materiale tagasi anda, mida see anda suudab. Kuid, pidagem: kas teil pole mitte tunne, et sel tohutul hulgal puudub midagi ülimalt? Nad on koduseiks teinud looduse jõud; nad usuvad end olevat titaanid: ja nad vahivad siiski üksühte loomadena; nad ei tea, kuis pääseda sellest materjalsusest, mis neid üllatab ja rõhub. Nad ütlevad endid olevat materia peremehed, kuid materia on see, kes mängib nendega. Geniaalsus ei ole arvatavasti mitte materia tundmise resultaat, vaid inimese tundmise oma.

René Boylesve

JAAN NAEL

SÜGISE VARI

Must vares — ronk — lendas üle Narvajõe.
Oli sünge sügise ilm, vihm tibaline
poolviltu mõskis triibuliseks mässava jõe.
Aeglaselt lendas, sõudis tiib vibaline.
Vedur, tormates Venemaalt, puistas jõkke nõe.

Rahulikult kõrgel kaldal mökitid valged kitsed,
stikud aga kõrgelt hüppasid paasiselt teelt.
Sügis sünk peksis, armutult löid vihmavitsad
tidseid pärne, ahervarsi, losside sõjakat meelt.
Tetspool jõe majadel suitsesid korstnad kitsad.

Ronk aeglaselt sõudis Vabadustammiku poole,
vanamajade kelpadel sünge sügise vari.
Suvi jääb sügise huluva tuule hoole,
rõõm kaob merele kui karjuv kafaka-kari.
Jääb suvest vaid mälestus sintsest meele,

Mustlaseks ma olen sündinud . . .

OLEME kohanud nii mõnigi kord seda omapärast rahvast, kes on pärinud üldise arvamuse: — see rahvatõug ei viitsi töötada, ta vaid petab ja varastab.

Mustlaste päritolu

Ajalooliste andmete järele mustlased põlvnevad Indiast, kust nad 11. ja 12.s. algasid rändamist Euroopasse. Tee viis läbi Pärsia Kreekamaale. Kreeka kujunes mustlastele esimeseks peatuspunktiks Euroopas. Siit sai alguse kahe mustlasharu tekkimine. Üks osa siirdus edasi Hispaaniasse.

Mustlasuuriija G. Olanderi andmeil mustlasrahvas on ilmunud 15. sajandi alguses ka Saksamaale, Elbe jõe kallastele. Enamik tollest salgast olnud viletsalt riietatud. Ainult salga päälükud liikunud säravais-pimestavais ülikondades. Päälükud nimetanud endid Väike-Egiptuse hertsogiteks.

15. s. algul mustlased leiavad kodukoha veel Hamburgis ja Lübeckis. Üks nende juhte, Egiptuse hertsog Mihkel, viib osa mustlasrahvast Zürichi, kuna päälük, „Palesiina kuningas Andreas“, juhib osa Itaaliasse. Sajandi lõpuks oli terve Euroopa asustatud siin-sääil mustlastega. Tänapäeval mustlaste arv Euroopas ulatub miljoni, kusjuures neist üks kolmandik elab Rumeenias.

Kuna mustlaste juures ilmnis ka omapärane teiste rahvaste petmise jne. tung, siis need pahed viivad maade pärisrahvad keskaja pimedusepäevil metsikule tagakiusamistele mustlaste suhtes. Terve rida riike, eesotsas Saksamaa, Hispaania, Prantsuse-, Inglismaa jne. ajasid mustlased enda riigi piiridest välja. Neid põletati tuleriitadel, lämbutati keldrites. Moldaavias näit. müüdi 16. s. mustlasi laadaplatsil. Preisi kuningas Wilhelm I käskis tõmmata võlla kõik mustlased üle 18 a. vanaduse. Ludvig XIII käskis võidelda selle „röövrahva“ vastu tule ja mõõgaga. Paljudes maades aeti mustlastel pääd noaga paljaks ja võeti meestelt nende „au“ — habe. 18. s. keskel kahtlustati neid kord isegi inimeste söömisel, mis tõi kaasa 45. mustlasele vangirauad. Isegi koertega peeti jahti nende pääle.

Ainuke maa, kus ei võtnud maad obskurantism — see oli Ungari. Ja tänu mustlaste vaprusel, mida nad näitasid üles 1559.a. Nadschi-Ida kindluse kaitsmisel kaitsevählastena, leidsid nad sääil endile teise kodumaa.

Edgar Koslovski, 15-a. mustlaspoiss, kelle suust kirjutatud palju asju mustlaste rahvaloomingust

Legende mustlaste tekkimisest

Nagu igal rahval, nii ka mustlastel on rida legende endi tekkimisest. Üks legendidest teab jutustada, et mustlased on tulnud Väike-Egiptusest, põhjusel, et neid on sääilt kihutatud minema esivanemate pattude pärast. Esivanemad polevat Joosepit ja Mariat lapsukese Jeesusega võtnud vastu. Selle eest mõistnud Jumal neid igavesele rändamisele.

Tekkimislugudest salapäraseim ja keerulisim on see, mis peab mustlasi vaarao järeltulijateks Egiptuses. Nimelt, kui juudid väljusid Egiptusest, siis ajas vaarao juute taga. Nad olid võtnud kaasa ühe ta armsamaist naisist. See aga oli pöördunud vahepeäl juudiisku. Kuid vaarao, minnes läbi Surnumere, muudeti Jumala poolt olevuseks, kelle pool keha oli kala ja pool inimese. Selle tagaaitava naise — nimega Zigean — ajasid lained kaldale, kus sünnitas poja. Sellest pojast siis võrsunud mustlaste sugu. —

Mustlaste tõulisi ja hingelisi omadusi

Dr. Kopernizki, kes võrrelnud mustlaste pääluid hindude kolpadega, leiab, et mustlastel on väikesed, väikese mahuga pääluid, meelegeht ja laup on kitsad. Kui meenutada, et mustlaskeeles leidub palju sanskriti, hindustani ja malabari keelte sõnu, siis ei või selle rahva päritolus siiski olla suuri kahtlusi; nende looduslaste häll on hõljunud algul Indias. Mustlased on keskmise kasvuga, saleda kehaehitusega, nende kirklikult läikivais silmis peegeldub omapärane kavaluse- ja rahunuse joon. Üldiselt see rahvatõug evib hää tervise. Mustlased armastavad elu ja seepärast on enesetapmised nende keskel peaaegu tundmatud.

Mustlaste iseloom on lahke. Ta hoiab nende poole, kes võtab osa tema elust ja saatusest. Mustlaste uurija Eestis mag. P. Ariste seletab, et mustlased, viibides tema korteris üksinda, ei ole puutunud pisematki talle

Mustlasvanamees laadal hobust parseldamas

PETSERI LAADAL

Fot. K. Akel

kuuluvat eset. Isegi tülitama rahamangumisega ei tulda tema juure avalikus kohas, ja turul käies mustlaspoiss tervitavat viisakalt juba kaugelt mütsi kergitades. Selles võib oletada ka teatud „diplomaatiat“ või maakeeles „hanekspüüdmit“. Siiski üldiselt on teada, et mustlasel jätkub püsivat poolehoidu.

Eriliselt on arenenud mustlaste juures vabadusearmastus. Mustlane on muretu õnne- ja õnnetusepäevil, aga ta ei ela unistustele, ei minevikule ega tulevikule. Mustlane on ka pillaja, — sööb ja prassib, kui tekib selleks tuju; on meeleoluinimene. Kuna petmine on paljudel mustlastel päriselt elukutseks, siis sellist tehingut sooritatakse võõra rahva keskel. Ka ei alistu mustlane võõrale võimule, ei assimileeru kergelt. Kuid enda kogukondlikke korraldusi ja reegleid täidavad mustlased sõna-kuulelikult. Ja — nad põlgavad tööd.

Abielukombeid

Mustlaste kogukondlik elu rajaneb perekonnal. Suurim ühik on „tabor“, mis võib koosneda isegi viiestkümnest perekonnast. Abiellumine mustlaste juures toimub juba varakult, 13—14. aastaseks. Abikaasa valikul valitseb nende juures täielik vabadus. Kui tekib vanemate poolt muid arvamusi, siis noor armastajapaar põgeneb teise „taborisse“, ja hiljem tuleb tagasi „armupalumise“ga. Kaasavaraks mustlasnäitsik raha ei saa. Küll aga midagi meie veimevaka taolist, kus hinnas on eriti kallid sulepadjad. Laulatustalituse juures lüüakse pruutpaari päa kohal katki savist kruus, selleks et noored saaksid isekeskis läbi. Perekonnas on mees pää. Mehe ülesandeks on perekondliku hääolu eest hoolitsemine, kuna naine peab täitma ema kohuseid, — kasvatama lapsi. Võib ehk oletada, et mustlasnaiste moraal uitavas elus on madalal tasemel. — Vastuoksa. Prostitueerijaid mustlasnaisi on peaaegu null. Teadlane väidab: „Ei ole karskemaid naisi, kui mustlannad“. Egiptuses mustlastidruk isegi uputati, kui ta oli kaotanud neitsiliku puhtuse.

Hälli mustlaslaps ei tunne. Ta kasvab ema kätel. Kuni umb. kuue aastani on lapsed alasti; nii sooja kui külma ilmaga. Kui laps külmas uinuma kipub, lausub ema: „Siin on nõör, kõida ümber keha.“

Mustlaste elukutsetest

Mustlassalga varandus rännakuil koosneb lõõtsadest, tangidest, väikesist alaseist, keedukraamist, räbalatest jne. — kõik need on mahutatud vankrissse. Sõõmiseks erilisi söögiriistu nagu nuge, kahvleid jne. ei tarvitata. Toitu keedetakse savist pottides, mis riputatud harkide abil

tulele. Sageli liha ei pesta. — Kutsealaline liigitelu jaotab mustlased päämiselt hobustekauplejaina, seppadena, tuleviku ettekuulutajatena, mangujatena.

Kuigi mustlasnaiste keskel on levinud eriti „tuleviku kuulutamine“, siis ise nad ei ole karvaväärtki ebausklikud. Mustlastel ka usutunne on vaid väline komme. Nad võtavad selle rahva usu, kelle keskel elavad. „Eks ikka seda usku, isake, mis nõuate,“ vastab mustlane pärimistele.

Mustlaskeel on Põhja-, Lääne- ja Edela-India murrete segu. Mustlaste keeles sageli puudub abstraktsete mõistete termin, sõnu on rohkem reaalsete asjade jaoks. Sageli mustlane lisab vaid teiste keelte sõnadele omakeelsete sõnade lõpu. Eestis on uurinud mustlaskeelt mag. P. Ariste, kes oskab vabalt kõneleda mustlastega nende keeles. Siinkohal näide (nende hommikpalve):

Roma mangena Dewles: mo sawnakuno Del, pomozini amenge te jel awenge bach to raduma, chindes amenge te najel, te nisi nelaima, to sastiben amenge, bach štunda.

(Mustlased paluvad Jumalat: mu kuldne Jumal, aita meid, ja tulgu meile õnne ja rõõmu, halba meile ärgu tulgu ega mingit õnnetust, ja olgu tervist meile, õnnelikku tundi).

Mustlased Eestis

Eestis mustlased jagunevad kolme liiki: Läti mustlased, Vene mustlased ja Laiuse mustlased. Meil elutsevast 700-st mustlasest kolmveerand on „Läti mustlasi“, Vene mustlased on need, kes jäänud piirajamisel siia poole piiri. Laiuse mustlasi on neli perekonda, — Indus'ed, Vilberg'id, Maalma'd, ja Korona'd. Läti mustlaste keskel esinevad nimed: Mitrovski, Koslovski ja Siiman; üle poole on Mitrovski ja Koslovski nimelised. Kord poliitiliselt tagaotsitavate nimestikus olnud üle neljakümne Mitrovski. Venelas-mustlastest tuntumaid on Ješkini nimi. Eestis elavatel mustlastel on oma keelemurre. Aga ainult 15% veel räägivad mustlaskeelt, teised kasutavad ka omavahel eesti keelt. Laiuse mustlased elavad paigal Lõpe külas. Nad on asunud sinna möödunud sajandi algul. Arvatakse, et nad tulnud sinna Holstrest. Arkamisaja tegelane Adam Peterson teab oma mälestusis jutustada mõndagi huvitavat Holstres elanud mustlasist. — Nimelt olnud neil isegi oma kohtumees, nimega Madis. Viimane oli asjatalituste vahetalitajaks paruniga. A. Peterson teab jutustada, et Holstre mõisnik tahtnud teha

Fot. K. Akel

Vanemaid kirikuid Eestis, V.-Irboskas, Truvori haa lähedal. Kirikut peetakse Petseri kloostrist vanemaks

mustlasi enda sulasteks. Osa siis kohe põgenes. Üks mustlane pandud Turva Tallu sulaseks ja antud talle isegi maalapp harimiseks ja seeme külvaniseks. Mustlane aga keetnud seemne ja kuivatanud ning külvanud põllule. Kui seeme ei tärgranud, lausunud mustlane: „Jumal arvab mustlase põllutöö patuks.“

Holstre Tammemäel kohalik mõisnik Wietinghof sõitnud kord mööda mustlaslaagrist, kuid hobused hakanud järsku lõhkuma, nii et parun lennanud kraavi. Hiljem kutsutud kõik mustlased mõisa. Igaüks saanud 30 kepihoopi trahviks, kusjuures löömise ajal nende oma kohtumees Madis hässitanud: „Ära kisu kütüru, ega vea vimba, seisa sirgu ausa kohtuhärra ees.“ Madis aga ka ise ei pääsenud hoopidest. Kehva järelvaatuse eest saanud hooppe kahekordselt — 60 kepihoopi. Pärast seda asunud mustlased Laiusele. Hiljem kord Holstre mõisamehed viinud viinavoori Narva, läbi Laiuse. Holstre mehed kohanud Madist ja ütelnud: „Näe, see on ju meie Madis!“ Madis näidanud keelt ja lausunud: „Tede Madis jah. Kust te enamb sehatse Madise võtate! Meie ei ole Holstre valla hulguse, oleme laitmatu Laiuse mustlase.“

Meie päevil Eestis elutsevad mustlased ei ole kõik kirjaoskamatu rännurahas. Üks mustlasmees on algkooliõpetajaid, üks mustlasdaam on ühe kõrgema ohvitseri abikaasa ja üks mustlasist on Tartus vürtspoodnikuks.

Ainuke raamat, mis meil mustlaskeeles ilmunud, on: *Evangeliben maro raskiro iisusko hristoskiro — Joannostir eindlo*“ (Evangeelium meie Issanda Jeesuse Kristuse poolt kirjutatud). Tõlkis selle Eestis elav Kreeka-ap. õigeusu preester Janis Limanis. Tema, olles ise mustlane, evib tütre, kes on haritud daam, käib seltskonnas šikilt rõivais; kuid tütar ka jagab kasvatust — sooritab aegajalt misjonirännakuid baltimaades elutsevate mustlaste keskel. Ja siis juba mustlasrõivais.

Mustlas-armastaja

Aleksander Kaigorodoff: Petseri klooster

Ol. Saarna

Kolm kirja

I

*Üksteise järel ratskub päev.
Ma ootan lubadust su luules
Kuid miski päralt ei kannan
sind mulle kallistuseks süvituules,
Kas tuled pea? Sind ootel on kõik mina!*

*Too kaasa oma süda, hires ver!
Mina kõida ahelaisse armuikke,
hädid mälestusi minevikust kerid,
Koos minuga sa veeda tunde pikke!
Üdi sa ei karda, jahtub et mu süda?*

*Meid ümbritseb ju arqipäeva maine
ja lahutab vaid asukohte vahe.
Me lihendus kuld kestab, lihtilaine
ju sünnil mõtteid kannab meie kahe.*

*Kuid sõber südame, kas sa ei karda,
Kas sa ei karda, jahtub et mu süda?*

II

*Elad mu mälestustes,
Kuis ootan praegu sind
püüna laskunud südamele
nagu meie sõpruse alguses.
Sina vaikid kuid vallatades
mu armastuse valguses
ja irooniavaia vähehaaval kallates
mu südames sumbutad hisa,
kingid pettumustele veelgi liisa. . .*

III

*Kirjuta mulle! Müllid õitsevad pärnad suvises lõõmas.
Paranend ju mu südamekärnad, ei enam kõõmas nad
[unistustest.*

*Kirjuta mulle valides lauset õrna ja habrast,
Küllalt ju valgitud, küllalt ju pausi.*

*Suuve mu esimene terovitusamm pühendatud sulle.
Saada ometi üks kablogramm, et kuulud mulle,
Lohuta mind!*

Fot. K. Akel

Narva veneusu pääkirik, enne Peeter I-se valitsemisaega olnud katoliku kirikuks. Rikkamaid kirikuid Eestis

Toimetusele saadetud kirjandus

EESTI KIRJANDUS nr. 1—8. Eesti Kirjanduse Seltsi kuukiri. XXIX. aastakäik. Tegev ja vastutav toimetaja D. P. Algi. Toimetus: P. Ariste (folkloor), H. Kruus (ajalugu), A. Saareste (keel), Fr. Tuglas (kirjandus).

TEATER nr. 1—5. Lavakunsti ja kirjanduse kuukiri. Päätoimetaja Paul Olak. Toimetus: A. Adson, O. Aloe, Ed. Hubel, H. Kompus, V. Mettus, Fr. Põldroos. Tegev ja vastutav toimetaja: Ed. Reining.

LOOMING nr. 6, raamatu-aasta erinumber, lhk. 573—716.

EESTI NOORUS, nr. 1—7. VII. aastakäik. Vastutav ja tegev toim.: A. Meikop. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetuskolleegium: Ed. Laaman, K. ja M. Utuste, A. Aru, K. Kerberg, H. Viires.

K. A. HINDREY: MEIE METSLOOMAD. 104 lk., 12 joon. ja kaanepildiga autorilt. Redig. loodusteadl. H. Kauri. Hind 1 kroon. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Iga suvel rändavad kümned tuhanded suvitajad meie metsades, püsivalt elavad loodusega kõrvu meie sajad-tuhanded maainimesed. Kes ei peaks huvi tundma selle looduse enda veel vabade elanikkude vastu? Ainult harva näeme neid salapäraselt mõõda vilksatavat: veel võrdlemisi sagedasti silmame oravat, jänest või mitmesuguseid hiiri ja rotte; palju harvemini juba nugist, tuhkrut, hirve, põtra, saarmast, nahkhiirt, mäkra; üsna harva on meie metsas kohtunud selle endisi valitsejaid: rebast, hunt ja karu; haruldasena kirjeldatakse ajalehtedes mõnd ta-

batud ilvest. Veel vähem teame aga harilikult kõigi nende looduselaste „eraelust“, nende eluviisidest, toidumuredest ja armuvaludest, nende sünnist ja surmast. Kõigest sellest jutustab meile teadusliku kirjanduse ja isiklikkude tähelepanekute põhjal K. A. Hindrey, meie kirjanikkude hulgast tunnustatult kõige parem loomade elu tundja. Nii omavad ka tema raamatus loomade elu kirjeldused otse loomanovellide kujukuse ja põnevuse, jäädes seejuures teadusliku usaldatavuse tasemele. Hää ja huvitav teos nii noorele kui vanale.

TÖUTERVISHOID JA RAHVA TULEVIK. *Elav Teadus* nr. 43. Kirjut. dr. med. Hans Madisson.

116 lk., 42 joon. ja skeemiga. Hind 1 kr. E.K.S.-i kirjastus.

Tõutervishoidu ja rahvusliku tõuparanduse küsimused pole n. ü. põlevad mitte ainult praegusele teadusele, vaid poliitikale ja kogu rahvuse kultuurilisele ideoloogiale; Saksamaal näit. ehitatakse neile otse uut usundit! Veel tähtsam aga peaks tõutervendus ja rahvusliku elujõu tõstmine olema meile kui väikerahvale, kelle suurem tulevik on alles ees, kelle tõutervislik seisukord aga praegu on vägagi kartustäratav, kelle loomulik juurekasv hirmutavalt väike. Kas tahame, et eesti rahvas tõesti asuks väljasuremise teele, samal ajal kui ta suured naabrid—slavilased ja germaanlased—siginevad suure kiirusega ja viimaste poolt ajalooline „ittatung“ on tehtud otse aktuaalseks välispoliitiliseks ülesandeks? Kas selle määratu hädaohu ees ei peaks jälle alarmeeritama kogu eestluse elutung nagu vabadusõja ajal? Kas meie vastus „ittatungile“ saab sama julge kui langesvääri? Mis on vaja selleks teha poliitilisel, sotsiaal-majanduslikul,

kultuurilisel alal, igatüü isiklikus elus ja elutundes? Need on küsimused, mida käsitletakse dr. Madissoni raamatus ja mille vastu ei tohi ükskõikseks jääda ükski tõsi-eestlane.

Pääle rahvusideoloogilise probleemistiku sisaldab teos tiheda ülevaate pärivusteaduse uuemaist saavutustest, selgitab võimalusi abikaasa valikuks, vanemate tahte järgi poja või tütre saamiseks (!), arutleb naiste kutsetöö ning naisametnikkude küsimust jne. Sõnaga, see on raamat, mis pole ainult vajaline, ta on ka põnevalt huvitav.

„Gloria-Palace'i“ filmid sügishooajal

*Gloria-Palace'*is tulevad linastamisele käesoleval hooajal (kuni 1. jaan.) järgmised saksa keelsed filmid:

Mustad roosid Lilian Harvey ja Willi Fritsch'iga; Filmi sündmustik areneb Soomes aastail 1904—1905; *Kuningavalss*, Willi Forsti lavastusel, Carola Höhn'i ja Heli Finkenzeller'iga;

Sina, mu südame kuninganna Viktor de Kova ja ungari uue kinotähe Marika Rökk'iga;

Mozart'i ooper *Figaro pulm*;

Amphitryon Willi Fritsch'i, Käthe Gold'i, Paul Kamp'i, Adele Sandrock'i ja teistega. Film, suurepärase paroodia, kannab eesti keeles nime *Jumalad lõbutsevad*;

Armulaul Milano Skala ooperi tenori Alessandro Zilian'iga ja

film *Anny Ondra* ja Willi Fritsch'iga. Filmi nimi pole aga kino dtreksioonil veel teada.

Teistest saksa filmidest linastab *Gloria-Palace: Varietee* Pola Negri'ga, Willi Forst'i lavastusel; Veneetsias rahvusvahelisel filmivõistlusel auhinnatud *Episood* Paula Wessely ja Karl Ludvig Diel'iga;

Ära unusta mind Magda Schneider'iga;

Armastuse kadrill Magda Schneider'i ja Wolf Albach Retty'ga;

Stradivarius Gustav Fröhlich'i ja Sybille Schmitz'iga;

Olen Jack Mortimer Adolf Wohlbrück'iga;

Herrman ja Dorothea (Goethe motiividel) Gustav Fröhlich'i ja Renate Müller'iga;

Michail Strogoff (Jules Verne'i rom. aineil) Adolf Wohlbrück'iga;

Madame Dubarry Gita Alpar'iga;

Stenka Rasin H. v. Schlettovi ja prantsuse näitleja Raquel Torres'iga.

Prantsuskeelse filmina tuleb linastamisele: *Mustad silmad* („Очи черные“ motiivil) vene elust Henry Baur'iga.

Ingliseelsetest filmidest linastab *Gloria Palace* sel hooajal:

Pulmaõõ Anna Sten'i ja Gary Cooper'iga poola elust;

Hüljatud (Victor Hugo romaani *Les misérables* j.) Fredric March'iga;

Sa ei lahku minust, draamanäitleja Elisabeth Bergner'iga ja

Bosambo (Edgar Wallace'i romaani *Sanders jõelt* j.).

Kino „Heliose“ hooaja kava

Helios'es linastatakse sel hooajal järgmised filmid:

Niiluse laul Jan Kiepura'ga;

Geiša Marta Eggert'iga;

Onn tuleb üle õõ Joseph Schmidt'iga;

Elu revüü Richard Tauber'i ja Viini laulupoistega;

Ainult komediant Rudolf Forster'iga;

Väike ema ja Katarina Väike Franzisca Gaal'iga;

Pärlikee ja *Tahan uskuda sind* Gary Cooper'i, Marlene Dietrich'i ja Shirley Temple'iga;

Ristisõjad, Cecil B. de Mille'i uus suurlavastus;

Kadunud poeg Louis Trenker'iga, Kalifornia elust;

Sanghai, pääosas Charles Boyer.

Pääle nende linastab *Helios*: 2 filmi Geza v. Bolvary lavastusel, 1 filmi Paula Wessely'ga, 2 filmi Marta Eggert'iga, *Valsi uim* Lilian Harvey'ga ja *Leitnant Ferry* G. Fröhlich'i ja Lida Barova'ga.

Eelistatuid reisijate aurik

A/L. „SUOMI“

TALLINNA-HELSINGI liinil

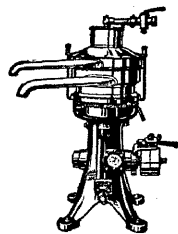

Esindaja Tallinnas:

A/S.

TALLINNA LAEVAÜHISUS

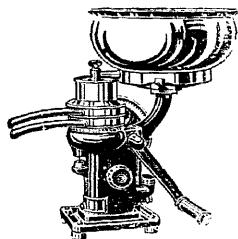
S. Karja 18, tel. 426-90

„Lacta“

ja

„Milka“

Käsi- ja jõuseparaatorid
omavad maailmakuulsuse!

Esmajärgu konstrukt-
sioon ja vastupidavus.

Töötavad parima võime-
ga. Vastavad kõigile
nõudeile.

ABLOY uste-, mööbli- jne. lukud.

Täiesti
kindlad.

Patent kõigis
maades.

Esindaja Felix Hofmann, Rüütli 14. Tallinn.
KONE ja SILTA O/Y — MASKIN och BRO A/B.
Helsingfors, Finland.

Turistid - Eestlased!

KOHVIK-RESTORAN
„MUSTA KARHU“

MUST KARU

HELSINGIS, Keskuskatu 7

annab Teile parima pildi
Soome restoranist. Rahvus-
rõivais teenijaskond. Rahvus-
likku muusikat ja laulu.
(Publik laulab orkestri saa-
tel). Peen ja maitsekas
lokaal. Odavad hinnad.

Lahti kell 7—24

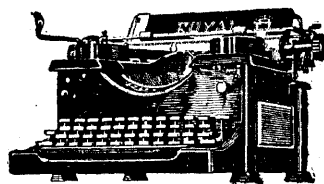
Riidehoid maksuta!

Teenimistasu 10% sisaldub arve
üldsummas

(150 sammu jaamast, otsetee Aleksandrit mööda sadamast)

Kõik

eelised ja paremused, mis
kirjutusmasina juures
üldse mõeldavad on,
omab

ROYAL

V-d LOUN & SCHITIKOW

Tallinn, Niguliste 18

Tel. 434-37

Osakeyhtio RIIHIMÄKI

Soome suurim
Klaasi ja kristallitehas

Auhinnatud:

Kuldmedal — Helsinki 1925
Kuldmedal — Tallinn 1929
Grand Prix — Barcelona 1929
Grand Prix — Antwerpen 1930

Üle 800 töölise
Kauklahti sösartehas kaasa
arvatud

Eksport kõikidesse
maailmajagudesse

EESTI AGENTUUR:
Tallinn, Vene 11-a
Tel.: 443-01

Esindaja
K. SILLANDER

